

SLZY A SMÍCH

Příběh, který voní po dřevě, starém čase a tichých gestech. Povídka o dědečkovi, který nebyl hlasitý, ale byl pevný jako skála. Mlčenlivý muž s rukama sedřenýma prací a srdcem, které i v tichu umělo říct víc než tisíc slov. Nejde o velké zvraty ani dramatické záchvěvy – jen o jeden lidský život, vrytý do paměti vnučky, která dodnes cítí jeho přítomnost v každém doteku minulosti.

Je to pocta těm, kdo tu byli dřív. A možná i připomínka toho, co v životě skutečně zůstává.

Seznam povídek:

1. Ošklivé káčátko
2. Hody
3. Tamáš báči
4. Žně po našem
5. Láska a cibule
6. Mýdlo
7. Meloun
8. Zabíjačka
9. Žízeň
10. Santovla
11. Přes salaš tam a zpět

12. Běž s kozou
13. Velikonoce po našem
14. Lakota se nevyplácí
15. Ježíš Maria
16. Kam se trefím, tam to bude
17. Dýně
18. Udolané růžencem
19. Trakař
20. Babulko, přivezli jsme ti dědulku
21. Okno
22. Tamáš báči a Jano báči
23. Zamilovala se blbě
24. Smutek
25. Les
26. Tady jsem doma
27. Vzpomínka na Vánoce
28. Motýl
29. Myšlenky

Ošklivé káčátko

Tu dobu si nepamatuji, znám ji z vyprávění, ale hlavně ze

skládanky vlastních pocitů. Narodila jsem se na Valpuržinu noc. Ono to však nestačilo. Byla jsem obdařena červenými vlásky, meruňkovou pletí bez poskvrnky, maličká a drobná. Moji sourozenci byli pětakilová, krásná miminka a já tehdy vážila sotva polovinu, což bylo pro ně moc málo. Narodena z pozdě objeveného těhotenství, nechtěná a přespočetná.

Človíček se o nic neprosí a najednou se ocitne v tomto plačtivém údolí, a teď se dítě per se životem, jak umíš. Nevím, co cítila matka, když jsem přišla na svět, ale vím docela dobře, co jsem cítila já celé dětství. Můj zrod oslavil otec tak, že se šel ze žalu opít, a jít se podívat na dcerku odmítl. Druhý den přijeli dědulka s babulkou a otec, chtě nechtě, musel s nimi do porodnice. Ani o jeho pocitech nic nevím, a vlastně je to tak lepší.

Nepodařenou dcerku jim ukázal sám pan primář. Bezdětný baron, honěný režimem, si zamiloval děvčátko, co neplakalo a jen koukalo na ten podivný svět, kam přišlo z tepla a tmy. Už jsem dávno odpustila babulce její větu:

„Bože moj dobrý, veď vyzerá ako stiahnutý zajac. No na moj veru, veľa krásy si jej nedožičil,“ lamentovala nade mnou babulka.

„A ještě je to zase holka,“ přidal otec.

Dlouho bylo ticho, primář prý nebyl schopen slova a jen mě pevněji držel, když natáhl ruce dědulka pro svoji vnučku.

„Si ty ale krásne dievčatko. Ako keď sa rozhorí ohniček. Tváričky zamatové a pozeráš sa tak múdro, šutka moja. Budem ťa ľubít a chrániť, pokiaľ budem na tomto svete, Milka moja. Máš krásne

meno a ja ti prajem, aby si byla velmi milovaná.“

Dědulka se na mě dívá už dlouho z druhé strany, ale já věřím, že je z něj můj strážný anděl. Jeho láska mě provázela celý život a vzpomínky na něj jsou ty nejkrásnější, co mám. Proto teď píšu tyhle povídky z mého života. Můj dědulka v nich bude navěky žít po mém boku, i když já odejdu za ním. Každé mé slovo v těchto povídkách je pro něho a na jeho památku.

Hody

K večeru jsme přijeli k maličkému domku uprostřed vinné révy a sotva naše auto zastavilo, z domku se vyřítil děda a už mě mačkal jak citron. Dlouho jsme se neviděli, a tak jsme si to oba užívali. Zatím se babi vítala se svým synem a už zase kapaly slzičky štěstí.

„No už aj, moja šutka, chytro ideme dnu, lebo sa tu bude revať aj hodinu dve,“ culil se dědula a tlačil mě před sebou jako buldozer.

Přijeli jsme s mým otcem a jeho manželkou a také s mým čerstvým manželem. Podle zvyku mu chtěla dát pusu, tak Petr poklesl na koleno, aby na něj babi dosáhla. Petr měří asi metr devadesát a babi metr padesát, pohled k nezaplacení.

Konečně je uvítací obřad za námi a už se usazujeme v kuchyňce jak z cukru. Tolik vůní a krásy! Ale převládala vůně pečené husy. A čemu se divím, když jsme byli pozvaní právě na hody.

Můj novomanžel se moc těšil, protože tohle znal jen z vyprávění a chtěl je prožít na vlastní kůži. Na jihu Slovenska se na hody nedělá zeloknedlo s husou, ale husa jen s bílým chlebem a okurky. Hojně se k tomu pije, protože tam má každý svůj

vinohrad a svoje švestky.

Petrovi se rozšířil nos nad tou vůní a nejspíš mu v hlavě šrotovalo jediné přání: Sakra, necickejte se a honem sem s tou husou! Koukal jak zaběhnuté štěně.

„Hladný a smädný ste? No, som to ja stará hlupaňa! Istotne ste hladný už aj vám prinesiem,“ lomila babulka malýma ručkama, lítala po kuchyňce jak mladice a snášela na stůl všechno, co doma našla. A kdyby to nenašla, utíkala by k sousedům jim to sebrat od papule, jen aby měli dost ti její milácci.

Než se Petr nadál, babi mu už nakládala obrovské stehno a děda naléval první stopku. Petr labužnický jedl a ani nepočítal, kolikátou stopku už s dědem vypil. Dívala jsem se na něj a v tu chvíli jsem si říkala, tak tohle je můj manžel, budoucí otec našich ještě nenarozených dětí. Cpe se jako prase a chlastá jako hovado, říkala jsem si s láskou.

Petr dojedl a smutně koukal na prázdný talíř a už tu byla čiperná babi s další porcí. Petrovi se rozsvítily očenká a pokračoval tak vehementně, že jsem ho pod stolem nakopla.

„Proč mě kopeš?“ zvolal bolestně.

„Aby ses tak necpal a nepil, nebo ti bude špatně a kdo tě bude ošetřovat? Já tedy ani náhodou,“ odpověděla jsem.

„No, Milka moja, takto ty rozprávaš s mužom? Ale, len ty ho nahaj, nech sa naje a napije, koľko len vládze,“ zkrátila mě babulka.

Vzdala jsem to a pozorovala, jak děda potměšile kouká, co Petr vydrží, a babi blaženě civí, jak mu její papu chutná. Čekala jsem,

kdy ho ti moji dva drobečci dorazí. Asi za dvě hodky Petr zblednul a tichým hlasem oznámil:

„Mili, já jdu spát, je mi nějak divně. Ukážeš mi postel?“

„Peter, tam v izbičke som vám ustlala, tak hybaj odpočívať, lebo zajtra ťa čaká veľa roboty,“ usmívala se babulka, otevřela mu dveře a lehce ho postrčila dovnitř.

Petr zapadl do pelíšku, ale to byla chyba. Jakmile si lehl a neměl uzemnění, dědova slivovice a Petrovo obžerství se plně přihlásily o zaplacení účtu. Nevím, kolikrát lítal z postele na hnůj vyhodit všechno, co měl v útrokách, ale rozhodně se vyspal – nebo ulítal do zelena.

Zatímco Petr lítal na hnůj obracet žaludek, já jsem seděla u dědečkových nohou a jako když jsem byla malá jsem si položila hlavu k němu na kolena a nechala se hýčkat. Dědulka mě hladil po vlasech a taky mi káplo něco slaného na pusku, ale o tom jsem jako nevěděla. Dědula byl přece chlap a chlapi nepláčou.

Můj dědeček neplakal nikdy bolestí, alespoň o tom nevím. Ale láska k jeho blízkým mu dokázala vehnat slzy do očí. Měl mě rád a jeho strach o moje štěstí se slovy těžko popíše. Vždycky si přál, abych se vdala tam k nim, ale to se nestalo a děda věděl, že mi nebude nablízku, kdybych ho potřebovala. A to pro něj byla velká rána.

Možná proto Petra tak opil. Chtěl vědět, co je v něm. Vždycky se to tam tak dělalo. Chudák ženich se nacamral a pak mluvil pravdu. Jo, u Petra k mluvení nějak nedošlo, protože dědulova taktika ho vyřadila moc rychle.

Petr ráno vstal zadkem nahoru, při snídani nemluvil, nepil a

nejedl. Jen koukal a brkal.

„Vidíš? Říkala jsem ti ať se mírníš. Nejsi zvyklý a bude ti pořádně špatně. No a co teď? Jak tě mám představovat všem příbuzným, kde na tebe čeká další slivovica a další husa? To bude ostuda,“ rýpla jsem si, protože jsem věděla, jak těžce nese moje slovenská rodina odmítnutí k pití a jídlu.

„Žádný strachy, ostudu ti neudělám. Tss, něco vydržím, jsem přece chlap.“

Cestou jsem mu kladla důrazně na srdce, že nesmí odmítnout, ale jíst rozumně a raději pít jen trošičku. Lehko se mi řeklo, ale jemu se hůř udělalo.

Psí oči mých tet a strýčků udělaly své a Petr při návratu domů pozvracel půl dědiny a všichni chlapi ho měli za chcípáčka. Na jeho omluvu musím říct, že se zdaleka nevyrovnal mým slovenským příbuzným, kterým by se udělalo špatně zase z vody.

Petr víckrát na hody nejel a slivovici a husu dlouhý roky nestrčil do pusy.

Tamáš báči

Plížila jsem se kolem domku tety Mary jak voják ze Zelených baretů, ale bylo mi to prd platné.

„Milka moja dobrá. Tak rád ťa vidím. No chýtro sem, musím rozprávať tíško, lebo mi Mara nedá večeru. Tak by som pil a ona vraj, daj si vodu. No čo som ja, prasa? Tam nech dá vodu stvora jedna hlúpa. Ani cigaru nemám. Ako žobrák, ako žobrák,“ fňukal Tamáš báči, ale potměšilá mrňavá očička ho zrazovala víc než

teta Mara.

Můj prastrýc Tomáš byl postavička svérázná a svým způsobem půvabná. Hubený jako lunt, holá hlava a knír zahnědlý od kouření zakrýval celá ústa. Tvář vyschlá jako pergamen a člověk nepoznal, jestli mu je sedmdesát nebo sto let. V té době mu táhlo skoro na stovku, ale byl to děda čipera a lumpárna mu koukala z každého oka. Do kostela nechodil, a to moji pobožnou tetu Maru štvalo tak, že denní spory o Boha byly u nich na talíři vlastně pořád, ale měli se rádi. Byli to sourozenci a tetu Mara si ho vzala k sobě, když zůstal sám jako kůl v plotě. Děti ho nechtěly a tetu měla moc dobré srdce, aby ho nechala opuštěného, a já ho měla moc ráda, protože bratr mého dědulky byl sice potvora, ale neublížil by.

„Aký žobrák, Tamáš báči? Teta Mara vás chová ako v bavlnke a vy takto? No len vy dočkajte a ja jej to poviem, vy cigaň,“ smála jsem se nahlas.

„No len povez, moja, povez, ale prines mi víno a daj mi cigaru, lebo zdochnem od smedu.“

„No čo som ja? Vaša trafika? A víno mám kde zobrať? Babulka má kľúče od pivnice pri sebe.“

„Čo by si ty chodila k babke do pivnice. Každý chalan ti dá fľašu, ak mu povieš. Janko aj po hlave skočí do pivnice, keď budeš chcieť,“ smál se Tamáš báči s otevřenou papulou a ukazoval světu jeden zub.

„Ale ma hneváte. Stále len tu pijatiku a cigary. Dočkajte a skončíte na cintoríne,“ brblala jsem, ale pro víno jsem zašla a cigarety jsem dala.

Tamáš báči si ty poklady strčil do kapes od saka, které nikdy nesundával. Doufám, že aspoň do postele si ho nebral. Usmíval se šťastně jako dítě a už mě hnál pryč.

„No chod' už, moja milá, preč. Tetka ťa zbadá a bude sa vypytovať a ty by si ma prezradila, tak chod'.“

No vidíte to, sotva dostal svoje, tak mě skoro vyhodil, zalezl si mezi kukuřici a umím si živě představit, co tam asi dělal.

Večer jsem už byla doma a po svém zvyku seděla dědulkovi u nohou, když k nám přilítla teta Mara s pláčem.

„Janko, brat môj, Tamáš báči sa stratil. Musíme ho hľadať. Chúďa staré, voľakde leží bez pomoci a ja som ho ráno hrešila, že je starý ožran. Bože, netrestaj ma,“ křižovala se tetka s očima obrácenýma k nebi.

„Nerev, Mara. Tamáš báči neni ihla a Milka sa pozrie do krčmy, či tam nebol. No chod', moja, už aj, lebo sa nám Mara zblázni,“ nenechal se dědulka vyvést z míry.

Rozběhla jsem se do hospody hledat Tamáše báčiho, ale on tam nebyl. Zeptala jsem se místních štamgastů a zjistila jsem, že dědulka měl pravdu. Nevím, jak tam došel, ale v hospodě byl a odešel prý namazaný jako slíva. Tak jsem to vzala cestou rovnou k tetčině domku a koukala kolem sebe.

Našla jsem ho, jak spí ve škarpě naprosto spokojený a na tváři úsměv batolete. Do prčic, copak já budu každou chvíli potřebovat trakař? No co jsem nadělala. Doběhla jsem domů pro dědulku a trakař a společně jsme dopravili Tamáše báčiho k tetě, která na něj sesílala hromy a blesky, a přesto ho láskyplně svlékla, otřela houbou hubené tělíčko a uložila do postele. K

bradě mu přitáhla peřinu, aby nenastydnul, a šla se pomodlit, aby mu Bůh odpustil jeho hříchy.

Žně po našem

"Milka, hybaj hore. Chcela si ísť so mnou, tak už aj si z postele vonku," zatřásl se mnou dědulka, zatahal mě za nohu a přinutil vstát.

Moc se mi nechtělo, ale sliby se mají plnit a to pokaždé. Chtěla jsem poznat žně na vlastní kůži, a netušila jsem, že dědulka mi to domluví tak zblízka, jak to jen jde. Prostě mi domluvil týdenní brigádu a hotovo. Jaképak ciráty s městskou holkou. Asi doufal, že to bude pro mě to pravé ořechové.

Vyplížila jsem se z pelíšku jako zpráskaný pes a při pohledu na budík jsem zjistila čas. Tři hodiny ráno. Vyvalila jsem oči, zasupěla a vyčítavě houkla:

„Apko, čo ste sa zbláznili? Veď je noc, a to veľmi hlboká, a ja idem naspäť do postele.“

Brblala jsem pod nos nelichotivá slova o dědulkově rozumu, když mě zasáhl proud studené vody.

„Tak už si hore? Ja ti dám, že som sa zbláznil, ty potvora. Takto sa hovorí so starým človekom nad hrobom?“

„Jaj, apko môj, ja už budem dobrá, ozaj veľmi dobrá, len už ma neoblievajte,“ lítala jsem po pokoji jako splašené kuře a dědulka za mnou s hrnkem vody.

To ho usvědčovalo ze lži o stařečkovi nad hrobem. Naše hlasité chichotání probudilo babulku. Ta stála jako náš velitel ve

dveřích, maličké pěsti zapřené v bok a tvář bouřného mraku.

„Vy, vy, vy somáriska hnusné. Že vás pobijem ako krmné husy. Čo ty, starý lotor, už by si mal mať rozum, keď ho nemá táto divá stvora. Hádám nám ju do kolísky vložili divé ženy.“

Vlítla mezi nás a rukama nás vystrkala z domku a že jsem byla v pyžamu, ji nijak netrápilo.

„Amamá, pustite ma dnu, musím si zobrať oblečenie, lebo vám urobím hanbu a pôjdem taká, ako ma Boh stvoril,“ žeberala jsem o vlastní oblečení.

Vrátka se otevřela, babulka vystrčila ruku a v ní moje svršky, které mi vzápětí hodila na moji nebohou hlavu. Ruka zmizela, dveře se zavřely a my byli rádi, že jídlo je ve venkovní kuchyňce – protože babulka by nás klidně vyhnala bez jídla i svačiny na celý pracovní den.

Než jsme se s dědulkou vypravili, byla hodina pryč a nejvyšší čas vypadnout z domu. Děda vytáhl kolo, dozadu dal tašku s jídlem, mě na štangli a už jsme si to fičeli přes dědinu rovnou na pole.

Vytřepaná jako herinek jsem seskočila z kola, aby mě strčili na obří mašinu, kde jsem byla celý den. Lítal kolem mě ječný prach a jeho miniaturní částičky se zapichovaly na neuvěřitelná místa mého nebohého těla. Kousalo to, svědilo a když se to smíchalo se slaným potem, bylo to k zbláznění.

Koukala jsem o přestávkách po ostatních a jako by jim to snad ani nevadilo.

Jako správná vnučka svého dědulky jsem ani nehlesla, ale po skončení směny jsem si to pádila po svých do potoka tak rychle,

co mi moje svědící tělo dovolilo. Ani jsem se nezdržovala svlékáním a vlítla do potoka rychleji než zamilovaná dívka do náruče svého kluka.

Po první úlevě jsem se svlékla a s rozkoší si užívala chladivé vody a pozorovala, jak svědění mizí. Obklopena hustými keři, vysokými stromy a nad hlavou modré nebe. Jako v pohádce.

V tom rána jako z děla! A na můj holý pupík se zřítíl někdo z větve stromu přímo nade mnou.

Náraz mě potopil pod hladinu a když jsem se za hlasitého prskání a smrkání vynořila, stál přede mnou slastně se tvářící Paľo a usmíval se jak blbeček.

„Boha jeho, Milka, prečo si sa pohla? Bol by som spadol kúsok nižšie,“ chechtal se mi přímo do očí ten mizerný šmírák.

„Ty zasran jeden,“ zaječela jsem fistulí, protože jsem měla ještě v puse vodu, „zabijem ťa, zahluším ťa a nakopnem ťa!“

No a to už mi blesklo a za můj výkop by se nemusel stydět ani Masopust. Přímo do kouliček. On se chtěl trefit, a já se prostě trefila.

Láska a cibule

Už na nádraží mě vítala moje velká láska, Jožka. Vlastně jsem ani nevěděla, na koho se těším víc, na dědulku s babulkou, nebo na Jožku. Pak mi došlo, že tohle se fakt nedá srovnávat. Lásek je tolik druhů a mají tolik chutí a vůní, že je ani za celý život nedovedeme všechny ochutnat a hlavně poznat. Ne každý má to štěstí, aby na své pouti životem potkal alespoň jednu.

Vlítla jsem své lásce do náruče a blaženě poslouchala slova:

„Milka moja, taky som rád, že už si tu. Vieš, ako mi bolo ťažko bez teba?“

„Netáraj, ty jašo, ani si si nevzpomenul a preháňal kadejakú sukňu, ty klamár jeden,“ zasmála jsem se a hodila mu tašku.

Jožka jen heknul, ale ujal se mého báglu a vydali jsme se spolu na autobus do stanice nebe na zemi, do chaloupky k mým starouškům.

Cesta ubíhala rychle, protože jsme se nemohli jeden druhého nabažit. Neviděli jsme se víc než půl roku, a to je pořádná zkouška pro lásku. Tak jsme vymýšleli, kam se uklidit, aby nás nikdo neobjevil a měli jsme alespoň chvíli pro sebe ukrytí před zraky dědinčanů a mé všetečné babulky. Pak mě to trklo. Přece pod svícnem je největší tma, a kam babulka nikoho nepouští? No, do komory a na půdu. Komora je zamčená, tak si zalezeme do sena na půdě a to bude jako v pohádce.

Pak už stačilo jen čekat na neděli. To se jde do kostela a já jsem musela předstírat děsné trápení s bříškem. Dědulka chtěl sice kvůli mně zůstat doma, ale babulka, ten generál v sukních, ho dorazila:

„Hybaj do kostola, ty nevieraci starý lotor. Však ti Milka nezomiera a o chvíľu sme doma,“ a hnala ho k mé velké radosti z chalupy.

Sotva zmizeli, vyštrachala jsem se na půdu a za chvíli za mnou přišel i Jožka. Bylo tam božsky. Seno vonělo tak krásně, stály tam pytle s fazolí, visely pletence cibule a pořádné pálky česneku. Žádné harampádí, jak to bývá. Babulčina půda byla

čistá jak seknice v domě.

Uvelebili jsme se na seně a mezi nevinnými projevy lásky jsme si toho měli tolik co povídat, že čas pro nás přestal, k naší smůle, existovat. Do reality nás přivedl vyvalený a pořádně naštvaný obličej mojí babulky:

„Jáj Bože môj, vy sviňari. No čo to tu stvárate? Tu sa mi válate po sene a pozrite, ako to tu vyzerá. Čo dám zajacom, vy zasranci?!“

Babulka lítala po půdě a shledávala škody. Mám dojem, že počítala i cibuli a česnek, aby zjistila, jestli jsme ho nesežrali. Bohužel, jeden pletenec jsme asi shodili. Babulka ho se slzou v oku zdvihla a pověsila láskyplně tam, kde měl být. Pak se otočila ke mně a takovou mi vyšila po papuli, že se mi kousavé zaseklo o ucho.

Jak to mlasklo, objevil se dědulka, přejel očima scénu a s jedinou větou se otočil k Jožkovi:

„Ty sopliak, dúfam, že ste nerobili to, načo teraz myslím. A ak by si raz chcel na to len pomyslieť, tak ver starému chlapovi, že ťa zadávi ako slepé mača, vykrúti ti krk a pak vyhodí na cintorín.“

Aby dodal svým slovům váhu, tak se napřáhl a Jožka chytil hned dvě. Z každé strany jednu.

No, a o tom to je.

Babulka se bála o cibuli a dědulka o moje panenství.

Mýdlo

Vedro nás dostalo do stavu absolutní lenosti. Malátně jsme se s Edulou povalovaly na trávě a nechtělo se nám ani mluvit.

Babulka podřimovala v lehátku a jen se ze spánku sem tam ohnala po dotěrné mouše. Kočka se jí líně otřela o nohu, našla stín pod jejím lehátkem a stočila se do klubíčka. Jen chudák dědulka byl někde venku a v potu tváře si musel zasloužit svůj chléb.

V polospánku jsem zaslechla auto a to mě přinutilo otevřít oči. Auto tady byl takový div jako ve městě kůň. Přikodrcalo se až k našim vrátkám, a k mému úžasu zastavilo.

Chlap jako hora, špinavý jako prase a v roztrhaných hadrech, si to hnal brankou rovnou k nám. V duchu jsem si opakovala pravidla sebeobrany a v případě nouze jsem byla rozhodnutá nakopnout mu mužskou ozdobu.

„Pani Skalová, priviezli sme vám uhlie, kde to máme dať?“ hulákal chlap, jako bychom byly všechny hluché.

Babulka otevřela oči a jen mávla rukou a lakonicky prohlásila:

„Do šopy, kde inde, ty truľo.“

„A kde máte šopu?“

„Milka, hybaj mu ukázať, kde máme šopu.“

Zvedla jsem se a zavedla ho ke kůlně. Chlap se zamračil a prohlásil:

„Tak to nepôjde. Branka je malá a všetko sa musí odnosiť. To ja robiť nemusím.“

Obrátil se a šel babulce oznámit, že truľo to může okašľať a

tovar vysype, kde je, a hotovo. Babulka prosila, jak se dalo, ale chlap toho truřa nemínil odpustit a uhlí prostě vysypal před dům, nechal si ho zaplatit a zmizel za blafání motoru a hnusného smradu z výfuku.

Zírala jsem na tu obří hromadu na celou zimu a přemýšlela, jak se co nejrychleji propadnout do země. Babulčin pohled totiž znamenal jen jedno. A taky že jo. Šla do kůlny, přinesla kolečka a lopaty a strčila nám to k nosu.

„Dievky moje, hádam viete, čo s tým,“ a zmizela za brankou a pelášila pryč, co jí krátké nočky stačily.

„Boha jeho, Milka, z toho sa osereme obi dve,“ prohlásila Edula, ale vstala, podala mi ruce se slovy:

„Tak jdeme na to,“ a přistrčila mě k hromadě.

No, makaly jsme jako blázni. Střídaly jsme se u lopaty a u koleček a za chvíli jsme byly špinavější než ten chlap a naše prase dohromady. Uhelnyí mour se nám pomalu zažíral všude, dokonce i do všech tělesných otvorů. Navrch jsme se potily jako dveře od chliva, a tak nám všude tekla pěkný černý pot.

Už nám zbývalo jen pár koleček, když vrzla branka a domů vklouzla babulka – a za ní ohromný knír Tamáši báčiho.

„Milka, vyzeráš, ako by si robila rok v bani, a Edula tiež,“ chechtal se Tamáš báči.

Jen jsem po něm loupla očima s černým bělmem a v duchu jsem si říkala: jen počkej, pomsta bude sladká. Za hrobového ticha jsme dodělaly práci a padly napůl mrtvé do trávy.

„No čo je, dievčatá. Nič nevydržíte. Milka, daj mi cigaru.“

„Nemám, Tamáš báči, spadly mi do šopy, choďte pohľadať,“ řekla jsem mstivě.

„Neklam, ty malá luhárka, a chytro mi zapál, lebo mi huba odpadne od chuti na cigaru a Mara mi nedá ani na partizánky.“

„Ako som hovorila, sú v šope, tak hľadajte.“

„Babulka, dajte nám mydlo a uterák, ideme sa okúpať do potoka.“

Babulka nám přinesla mýdlo a ručníky a my jste to braly, jak nejrychleji to šlo, do potoka smýt tu hrůzu z těla. V naší tůňce nikdo nebyl, a tak jsme se s rozkoší svlékly do naha, ponořily se do vlahé vody a jen se tak nechaly vodou nadnášet.

Po krátkém odpočinku jsem vyklouzla z vody a začala se celá mydlit. Špína šla hodně těžko dolů, ale na potřetí jsem byla docela čistounká jako miminko.

Po mně šla Edula, a když už byla skoro umytá, vyklouzlo jí mýdlo z dlaně a už jsme ho nenašly. No co, stejně jsme ho skoro vymydlyly. Hlavně že jsme čisté. Ještě chvíli jsme si zaplavaly a potom nás hlad přinutil opustit naši oázu a jít domů na večeři.

Na verandě ještě pořád seděl Tamáš báči s babulkou, hubu měl nakřivo a koukal na mě jako bazilišek. Vrásčité ruce měl sepjaté na klíně a klouby měl bílé, jak si ty svoje pěstičky zlostně tisknul.

„Babulka, tu máte uteráky a dajte nám, prosím, dačo zajesť.“

„Dobre, a kde máte mydlo?“

Neumím lhát, a tak jsem se koukla na svoji babulku a

zkroušeně, jak jen jsem uměla, vzala vinu na sebe.

„Nehnevajte sa, babulka. Do vody mi spadlo.“

Než babulka odpovíděla, ozval se známý, nakřáplý hlas:

„Ila, to si ani večeru nezaslúžia. Tolko peňazí si za mydlo dala. Tie dve svine ti ho utopily ako slepé mača. Teraz aby si kúpila nové,“ zahrál Tamáš báči na babulčinu špatnou vlastnosť.

Babulka je totiž na peníze jako ďas a pro korunu by si nechala vrtat koleno. Ještě by řekla, že je stejně prolezlé revmatizmem, tak ať vrtají.

„Tamáš báči, pravdu máte. Mydlo utopily a večeru by si daly. Len dočkajte, ako vás starý otec vyhreší.“

Nafoukla jsem se jako holub bublák, hodila nejhorší pohled, co znám, na oba staroušky a spustila bez špetky úcty ke stáří:

„Babulka! Nie ja, ale vy budete vyhrešená. Tolko roboty sme urobily a vy nám nedáte večeru? No vám to dedulka spočíta veľmi rýchlo, ale ja to nebudem, kto dostane na riť. Hádám, že dostane Tamáš báči a vy s ním. Pod', Edula, ideme k tvojej mame a nevrátíme sa k babke, kým nás nepoprosí.“

Cestou kolem nich jsem se naklonila k Tamášovi báčimu a pošeptala do ucha:

„Len dočkajte. Dedulka vás pretrhne ako haringa, za to, čo ste mi urobili. Ja vám dám cigaru. Nič nedostanete a tete Mare poviem tiež, čo ste vyviedli vy, ani neviem, ako vás nazvať, vy lotor starý.“

Odcházely jsme a provázely nás dva vyděšené pohledy – a už

oba věděli dopředu, že dědulka bude při své milované vnučce. Ještě dlouho jsme slyšely obviňování těch dvou, kdo to vlastně zavínil.

Meloun

Seděli jsme všichni pospolu u letní kuchyně a ve velkém kotli se vařila kukuřice. Už jsem se těšila na okusování dobroty, tak jsem šla na číhanou, jestli je dostatečně měkká. Dědulka hbitě vyskočil za mnou, aby mi podržel velký dekl od kotle, když se za brankou kdosi ozval.

„Pánko moj, nekúpíte dyňu? Je tak peknučká, zreľučká, sladučká, dobručká – a ja chcem len desať korún.“

Cikánka dychtivě nakukovala za branku a v rukách držela velký meloun. Stejně ho někde ukradla a teď hledá kupce, aby měla peníze. Představa chutné, červené dužiny mi nahnala sliny do úst, a tak jsem kývla místo dědulky a šla jsem si pro peněženku.

Vyšla jsem s penězi a chystala se zaplatit, když se ozval ten známý, skřípavý hlas a já jen otočila oči v sloup.

„Milka, hádam jej nedáš peniaze? Len Boh vie, kde to tá mrcha ťarbavá zobrala a po nás pýta toľko peňazí. Zavolaj na ňu policajtov, na cigaňu sprostú,“ hulákal Tamáš báči.

Babulka uslyšela „desať korún“ a oči jí málem vypadly z důlků.

„Hádam by si jej nedala toľko peňazí. Bude kukurica a dyňu nám netreba.“

„Však ja to zaplatím, nie vy alebo Tamáš báči. Len vy nahajte tak. Však si dáme všetci,“ odporovala jsem babulce a chystala

se zaplatit.

Babulka vylítla jako čert, revma nerevma, sebrala mi peníze, odstrčila mě a jala se smlouvat o cenu.

„Tak za koľko dáte tú dyňu?“

„Ako som povedala iba desať korún.“

„Ja vám dám desať korún? Toľko peňazí? Viete, ako dlho môj starý musí na to robiť? Dajte za menej a možno sa dohodneme.“

„Nie, pôjdem inde, vy somári lakomí,“ přestala být cikánka uctívá.

„Stojte, peňazí nemáme, ale snád' sa dohodneme. Dám vám za to dačo z pivnice,“ odsekla babulka.

Jen sebou mrskla a ztratila se v pivnici, kterou si otevřela obrovským klíčem, který ukrývala v kapsáři pod šesti sukněmi. Chvilku rachot – a pak se vykulila s plnou náručí. Stačila jsem si všimnout slaniny, sádla, fazolí, cibule, jablek – a pak už nevím, protože jsem to zboží odhadla aspoň na dvě stovky. S vyvalenýma očima jsem zírala, jak to všechno dala cikánce, vzala si dyňu a s pohledem „takto sa to robí“ nám ji přinesla.

„Babulka, čo ste to vyviedli? Dali ste jej o veľa viac, ako pýtala!“ nevydržela jsem a řekla, na co jsem myslela.

Dědulka se smál, až mu ohryzek poskakoval, a Tamáš báči zůstal s otevřenou papulou. Na spodním rtu mu visela přilepená cigareta, kterou předtím na mě vyžebbral. Babulka se opovržlivě usmála a jen utrousila:

„Ničomu nerozumieš, ty tela. Čo som jej dala, môžem v pivnici prehadzovať, ale na peniažky sa musí ťažko robiť.“

Zabijačka

Už ve vlaku jsem se těšila na proslulé dědečkovy klobásy. Vlastně nevím, jak tu chuť popsat, ale lepší prostě neznám. Nedělají se krátké a plné kůží a mouky jako ty z obchodu, ale jen z toho nejlepšího, co v praseti je. Každá je dlouhá tak metr a hned ta první se večer dá do pekáče a pak už voní nejen baráček, ale celá dědina. Celá dědina se těší na ochutnávačku. Tam je totiž naprosto normální roznášení ochutnávačky po vsi. Asi by příbuzní neodpustili, kdyby na ně babička zapomněla, ale nic se neděje, že toho tolik rozdají, protože se zabíjí tři měsíce po celé vesnici. Tedy myslím prasata a přísun čerstvého jídla je tak dlouhodobě zajištěn. Takový mrňavý komunismus v praxi a jak fungoval!

„Pochválen buď Ježíš Kristus vo spolok,“ pozdravila jsem mezi dveřmi.

„Milka moja, čo tu robíš? Nepísala si, že prídeš,“ spráskla ruce babička, a dědeček už mě držel v náručí jako svátost.

„Môžem odísť, ak chcete, amama,“ pozlobila jsem babičku.

„Opováž sa, Milka. Taká som rada, že si tu. Zajtra bude toľko roboty, že sa z toho osereme,“ uzemnila mě babička.

„Joj, tak na robotu som prišla. A ja som si húpala, že sa idem riadne najesť,“ dodala jsem s úsměvem.

„Všetko bude, šutka moja. Robota i jedlo. A teraz večerať a spať, lebo ráno skoro vstávame,“ rozhodl můj dědeček a

láskyplně mě postrčil ke stolu.

Babička nachystala všem halušky s kapustou a já se cpala jak nedovřená, protože takové umí jen ona. Líbla jsem své staroušky na vrásčité tváře, popřála krásnou noc a honem, honem do své světničky, kterou jsem tak milovala. Bylo to jako se přenést v čase. Vysoko nastlaná postel s vyřezávanými čely, duchny jak pro princeznu na hrášku. Přes to květovaný potah a na středu vyšívaný polštář, který dělala ještě moje prababička. Ze stěn se na mě dívala Panna Marie a Ježíš Kristus. Vedle postele obrovské zrcadlo s policemi, na nich svícen a sošky svatých. Pod nimi pár knih a dědečkovy zemědělské kalendáře. Oproti posteli veliká skříň, řezbářský skvost a potom jen kachlová kamna, kde dědeček pro mě rychle zatopil. Tam jsem se cítila jako nikde jinde, bezpečně a krásně.

Probudila jsem se do mrazivého rána a z vedlejší světnice už se ozývala babička. Svižně běhala po světnici a připravovala se na zabijačku.

„Milka, chytro na raňajky. O chvíli přídu ostatní a bude toľko roboty, ajajaj. Už teraz ma z toho bolí chrbát,“ lamentovala babička, ale svižnost ji usvědčila ze lži.

Strýcové a tety se slízali jako švábi na pivo, a když jsme byli všichni, nalil dědeček slivovici a pak to do sebe kopl. Potom do druhé nohy a byli připravení zabít to nebohé prase.

„Dočkajte ma, aj ja idem,“ kmital nožkami Tamáš báči a hrnul se po skleničce.

Dědečkovi se protočily oči, ale nalil bratrovi dvě poctivé jako všem a šel na dvůr. Že si Tamáš do sebe ještě pár hodil, jsem

viděla jen já, ale nikdy jsem to na toho starého lotra neřekla. Vyšli jsme spolu na dvůr za ostatními. Tamáš se mě držel jako klíště a byl rád, že ho vratké nohy trochu poslouchají, jak se rychle stačil nalít.

V chlívků čekalo prase velké jako hroch a hlasitě ryčelo. Dobře cítilo, že přišla jeho hodina.

„No ocko, to je ale sviňa. Kolko má? Dvesto? To bude roboty,“ měl strach strýc Jan.

Dědeček se na syna podíval, vypnul prsa a jen zavelel: „Ideme.“

V ruce měl obří kudlu, protože v té době se tam u nich ještě pořád píchalo a nestřílelo. Většina hospodářů si uměla prase zabít, a kdo to neuměl, zavolal mého dědečka.

V čele s dědečkem se nacpali do chlívků. Sviňa řvala tak, že jsem málem ohluchla. Babička stála nachystaná s kýblem na chytání krve, vedle nás Tamáš báči. Ani jsem si nevšimla, že se náhle od nás odtrhl a odpotácel se do chlívků za ostatníma chlapama.

Nevím, co se v tom chlívků stalo, ale sviňa vyrazila přední dvířka a skočila přes koryto ven. Na uších jí visel strejda Jano a za ocas se jí držel Tamáš báči. Sviňa lítala jako srnka po dvoře, chlapi stáli v chlívků, a kdo je kdo pod nánosem špíny jsem poznala jen proto, že je znám tak dlouho a dědečka jsem poznala podle kudly. Ještě byla čistá, tak proto byla sviňa tak čilá.

Janko se pustil uší, když s ním sviňa práskla do kompostu, a pak si to namířila na místo, kde jsem stála já a babička. Prolétla mezi námi jako meteor, a jak nás tak bokama rozhodila, obě jsme skončily na zemi s kuřinci. Ještěže jsme je neměly v hubě

jako tenkrát Tamáš báči.

Ten vlál svini na ocase, a když se vztekem a strachem posrala, kejda letěla vzduchem, přistála mu na hubě a my jen zírali.

„Jano, do riti, ja nič nevidím, som slepý ako mača! Chytni ty kurvu starú, lebo ju zabijem!“ ječel Tamáš báči.

To už se chlapi konečně pohnuli a šli tu mrchu nacpat zpátky do chlívka. Když se tam nemotal namazaný a kejdou nahozený Tamáš báči, šlo to ráz naráz. Dědeček píchl sviňu a bylo.

Večer přišlo i na pečení klobásy, na kterou jsem se tak těšila. Jen chudák Tamáš báči, ač vydrhnutý skoro do běla, baštil venku na schodech, protože smrděl jako tchoř. Nakonec mu to zase tak moc nevadilo, protože jedl a pil za tři a taky pak tři dny spal.

Žízeň

Tamáš báči sedí na schodku a potahuje z cigarety tak intenzivně, že se mu pokaždé vtáhnou i vrásčité, sluncem ošlehané tváře. Kouří jak jaderná elektrárna a potměšilá očička šmejdí po celém okolí.

„Janko, smädný som, brat môj, daj mi vypiť, lebo ti tu zdochnem,“ dělá napůl mrtvého.

Dědulka povytáhl obočí a ohníčky smíchu mu rozložily vějíře vrásek kolem očí.

„Milka moja, daj napit' báčimu.“

Když jsem zamyšlená a píšu si do deníku, nesnáším vyrušování. Ani od dědulky a on to dobře ví. Dělán hluchou, ale na třetí

zahulákání jsem se otočila a s povzdechem vstala.

„Už idem, apapa.“

Znechuceně jsem vstala od poznámek a vydala se do pivnice pro chlazenou minerálku Santovku. Já sama ji ráda nemám, ale tam na ni byli všichni zvyklí. Má takovou zvláštní chuť a mně to stačilo jednou. Je fakt na posrání. Nalila jsem ji do sklenky a šla za báčim.

„Tamáš báči, tu máte pohárik, lebo tu skapete od smädu,“ podala jsem mu Santovku.

Účinek byl omračující. Tamáš báči se zhluboka napil, vyvalil oči jako starý vůl, co čučí na krávu a neví, k čemu by mu byla. Polkl, ohryzek mu zoufalstvím poskočil a co zůstalo v hubě, vyplivl.

„Boha jeho, ty sviňa jedna! Zabiť ma chceš? Janičko, tá tvoja vnučka ma otráвила! Dve vojny som prežil a nič sa mi nestalo, ale táto tvoja bosorka vydá za všetky vojny. Janko, drž ma, lebo ti tu babu špatnú zabijem!“ ječel Tamáš báči a marně se pokoušel vstát a uvést svoje staré, zdřevěnělé nožičky do polohy stojmo.

Smála jsem se, až mi tekly slzy, a můj dědulka na tom nebyl lépe. „No čo ti je do paroma, že toľko reveš?“

Tamáš báči natáhl jen ruku s pohárem a podal ji dědulkovi. Ten se napil zhluboka a pokrčil nechápavě rameny.

„Však dobrá je Santovka, vychladená, ako sa patrí. Tak čo tu reveš ako prasátko, keď ho pichajú?“

„No ved' Santovka, ale ja som človek, nie žaba! Mne je treba uctiť vínom.“

„Vino by si chcel? Tak to nemáme. Kľúče od vína má moja Ila. Vždy hovorí, že by zo mňa bol ožran, tak mi ho odmeria ako medicínu.“

„To ti doma baba rozkazuje? Ja by som jej dal po papuli, a nie poslúchať.“

„Kto tu hovorí, že by mi dal po papuli?“

Babulka se tyčila nad Tamášem báčim a ten se při zvuku jejího hlasu zmenšoval a zmenšoval, až jsem měla strach, že z něj bude trpaslík a teta Mara si ho postaví na skalku.

„Ila, to bolo len tak, veď aj ja som musel svoju starú poslúchať.“

Santovka

Konečně jsem si pořídila přibližovadlo, a tak se moje cesty staly příjemnější a častější. Dědulka to sice neviděl rád a Tamáš báči říkal mémému autíčku „čertovo smradlavé hovno“, ale babulka si sedala do auta s blaženým výrazem dítěte, co dostalo novou hračku. Milovala naše vyjížděky a nos z tabulky skla nedala dolů, aby jí, nedej Bože, něco neuniklo. Ráda jsem to pro ni dělala.

Když jsme se potom z nějakého výletu vracely, ani se doma neohřála a už špacírovala po sousedkách, aby jim za tepla povídala, kde jsme byly, co jsme dělaly a jaké jídlo jsem jí v hospodě objednala. Babulka se hřála na výsluní jejich obdivu a závisti. Obdiv proto, že se nebála jezdit tím „rychlým smradem“, a závist proto, že ony neměly nikoho tak daleko jako ona a navíc tak zvláštního. Záviděly, ale kdyby jim jejich synové oznámili, že by si mne rádi vzali, nejspíš by je zamkly v komoře a pustily ven jen vyčurat a nabaštit. Kdybych měla rohy, nebály by se mne

víc.

Možná to zní zvláště, ale tak to na jihu Slovenska prostě bývalo a já doteď nechápu, jak se můj otec vymanil a dostal se až do Brna, kde se oženil a nikdy by se domů nevrátil. Já to tam milovala, ale žít tam mi osud nedopřál.

Byla jsem tak utahaná z práce, že jsem si vzala dovolenou a už jsem se řítla tou svojí beruškou silnicí na Senicu, Trnavu, Nitru a pak už to nepočítám, protože hora Zobor pro mne byla vždy znamením, že ještě chvíli a visím dědulkovi na krku.

Horko bylo až k zbláznění a já se těšila, jak odstavím berušku a skočím si do potoka, do skryté tůňky zaplavat. Moji drahoušci mne přivítali s láskou, ale i s únavou.

„Milka moja, taká horúčava, že spotený som ozaj aj na riti,“ bědoval dědulka, a mne při pohledu na jeho zpocenou plešku popadla lítost.

Neměli koupelnu, protože dříve se nic takového nestavělo. Suchý záchod na dvorku a koupalo se jednou za čas v trokách. I když už jsem jim dávno koupila alespoň plastovou vanu, byla to pro ně už moc velká námaha ohřát vodu a naplnit ji, a tak čekali, které z vnoučat přijde a pomůže jim. Měli je od sebe pár metrů, ale znáte to pořád se na vesnici dělá a na nic není čas.

„Apapko, tak ideme na potok. Keď môžem ja, tak vy tiež,“ zasmála jsem se.

Babulka vyvalila oči a jen zakroutila hlavou.

„Ale si ty celkom osprostela. Nepatrí sa, aby sa stará žena kúpala pri potoku. Čo keď ma niekto zazrie? To by som sa pro

samú hanbu ani z chalupy nedostala von,“ mračila se babulka jako čert.

Dědulkovy posmutnělé oči hovořily za vše a já jsem usilovně přemýšlela, jak mu pomoci. Pak nápad přišel.

„No som ja to somár. Amama, a čo na Santovku? Tam by ste išli? Sú tam kúpele a tam sa môžete okúpať. Odveziem vás tam, dobre, moja?“

„Milka, si ty ale zlatučká. Už aj sa ideme prichystať a zoberieme aj Tamáše báčiho. No teraz banujem, že sa ti do auta nezmesť aj teta Mara. Tiež by jej dobre padlo sa okúpať.“

„No skúsiť môžeme, ale neviem, ako sa zmesť.“

Naložila jsem svoje staroušky a sjela jsem kopeček k tetě Marii. Tamáš báči seděl na schodku a bafal. Teta byla zalezlá v kuchyňce.

Mara byla ráda, že auto není dost velké. Nakonec ho zlomila slova babulky:

„A čo je tu tak cítiť? Jaj Bože môj, to Tamáš báči zavoniava ako tchor. Už aj sadaj a Janko ťa okúpe, lebo sa tu Mara pri tebe zadusí a kto ťa bude opatrovať? No ja nie!“

V tu ránu seděl v autě a krčil se vzadu jako hromádka neštěstí. Dědulka si sedl za ním a Tamáš se ho křečovitě chytil za ruku. Babulka, s výrazem světa znalé cestovatelky, si sedla dopředu vedle mne, nasadila svůj blažený výraz a už jsme si to trandili na Santovku.

Pěšky daleko, autem kousek. Za půl hodiny už jsem vjížděla na parkoviště u Santovky a pomáhala roztřesenému Tamášovi báčimu z auta. Jak se dotkl nohama země, za chvíli se uklidnil a už loupal očima po okolí, zvědavý jako veverka v parku.

Zaplatila jsem u pokladny za bazén a taky svým starouškům za tři vany. Babulku jsem chytla pod paži a šla ji pořádně vykoupat. Dědulka chytil Tamáše a mrknul na mne na znamení, že ho vydrhne bez milosti od hlavy po paty.

Když jsme se všichni setkali venku, voněli mýdlem a šampónem a babulka i voňavkou. Vymydlení a ve svátečním mi chtěli udělat radost, a tak šli se mnou k bazénu, posadili se do stínu a koukali, jak si užívám léčivé vody.

Už se mi krabatily prsty, a tak jsem vylezla ven, lehla si na slunko a užívala si pohody. Zavřela jsem oči a jen se tak zasnila, když ke mně dolehl hlas Tamáše báčiho. Otevřela jsem oči a koukala, co zase vyvede. Někam zíral s otevřenou hubou a s nadšenýma očima. Stočila jsem zrak a už jsem viděla objekt jeho velkého zájmu. No, krásná to byla baba. Blondýnka s tváří madony a postavou jako lusk. Mířila si kolem nás do bazénu.

„Bože môj, ale si zrobil takú krásu, že aj ja som opäť chlap,“ vzdychl si Tamáš báči.

Madona na něj hodila opovržlivý pohled a ještě to dorazila:

„Vy a chlap? Už ho máte iba na cikanie a nezízajte na mňa, prasa.“

Vyskočila jsem, že jí dám po hubě, protože se starými lidmi se mluví slušně, i když mají prasárnu v očích, ale dědulka mne

nečekaně silně chytil za ruku a stáhl k sobě.

„Nerob, Milka. Okašli tú kravu.“

Madona skočila do vody a plavala nám dokola před nosem, když se ozval znovu hlásek Tamáše báčiho, ale takový šťastný a radostný:

„Pozri, Jano, na tú potvoru sprostú. Robí zo seba dámu a vyšťala sa do vody. Pozri, aký veľký fľak pláva pri nej na vode,“ a smál se tak nahlas, že všichni koukali, co se děje.

Ona totiž voda v Santovce je jako mléko a kdo to neví a vyčurá se do ní, hned ho zradí žlutý flek.

Madona vylítla ven z vody jako čert a za řehotu a poznámek o praseti utíkala, až jí za patama hořelo.

„Čuješ, Milka? Tak sladko znie pomsta,“ mrknul na mne Tamáš báči a už se zase smál jako sluníčko.

Přes salaš tam a zpět

Seděla jsem u dědulky, hlavu opřenou o kolena a poslouchala, jak si vyprávěli s Tamášem báčim. Jo jo, jak si sednou dva chlapi, tak si povídají o ženských a o vojně. Dušičku jsem měla v peří, když hlasy sílily a mohutněly a vytrhly mě z mého sladkého nicnedělání.

„Jaj, ty starý odroň, čo tu táraš. Čo ty vieš o vojne? Bojoval si v Nemecku a tam bola vojna celkom iná. To ja som bol na talianskej fronte. Kanóny strieľali, nepriateľ nás naháňal hore-dole. Celkom som tam ohluchol,“ zvedl hlas dědulka.

„Ohluchol? Také veľké hovno. Osprostel si, a nie ohluchol. Tak si

sa bál, že si zo zákopu hlavu nevystrčil. Vieš, ako sa strieľa? Nie, lebo si flintu hodil do poľa. To ja som ani oka nezažmúril. Hlad som mal, aj vši som dostal. Kúpil som sa v pote a krvi, že som smrdel tak, že ma nepriateľ našiel po nose. A koľko som ich zabil? Ani som to nerátal, ty chumaj starý,“ naparoval sa Tamáš báči.

„Ty sopliak jeden hnusný, takú ti tresnem cez tú guľočku, ktorej ty hovoríš hlava, že ostane placatá a nie guľatá. Pozri sa na môj krk. Vidíš, ty chumaj? Stále mám črepiny v krku, taký som bol ranený,“ dědulka bránil svou vojenskou hrdost jako lev.

„Že vraj zranenie. Boh vie, od čoho to máš. A aj keby, tak si teľa, keď ťa dajaký chumaj trafí. To ja som ranený nebol, lebo som šikovný a žiaden ma netrafil, ty hovado sprosté,“ dorazil Tamáš báči dědulku.

Ten se odmlčel, zahleděl před sebe a začal se usmívat.

„No dobre, brat môj. Bol si statočný a teraz mi povedz, čo si robil vo druhej vojne. Ha, teraz si ticho, lebo si nerobil nič,“ smál se dědulka.

„No a? Však ani ty nie. Pásol si na Horke ovce, tak sa nenaťahuj, sopliak,“ zavrčel Tamáš báči na svého mladšího bratra.

„Áno, pásol som ovce. Ale vieš ty, čo som robil, keď tam boli Nemci aj partizáni? Hovno vieš. Bolo to takto. Prvý deň tam vbehli Nemci a strieľali ako sprostí a pár ovcí mi zabili. Druhý deň tam boli partizáni a tiež mi zabili ovce. Tretí deň tam boli všetci a tak som sa nasral, vbehol som tam a všetkých som ich vyhnal. Taký som ja bol chlapisko. A koniec rečí, ide sa spať,“ zasmál se dědulka spokojeně, jak dostal bratra tou svojí

vojenskou latinou.

Běž s kozou

„Jano, choď s kozenkou k capovi,“ stoupla si babulka před dědulku a její hlas nepřipouštěl žádnou výmluvu.

Zvedla jsem oči k dědulkovi a ten se tvářil docela zhnuseně. Jít s kozou přes celou dědinu se tak nějak nesrovnávalo s jeho chlapskou důstojností. Jen chvílku jsem zaváhala, ale pak mi to nedalo a vyšla jsem dědovi na pomoc.

„Já půjdu, amama.“

„No isteže, aby si ty nebyla pri starým. Ani nevieš, kde bývá stará Kača s tým jej capom. Len nech ide. Však sa mu nič nestane,“ rázně to babula uzavřela.

Dědulka koukal stylem „smutně čumím, hodně prosím“, a tak jsem se stejně zvedla, přiběhla k němu a pošeptala do ucha:

„Stavíme sa potom v krčme. Peniaze mám vo vačku.“

Dědulkovi se rozzářila tvář a už běžel pro kozenku, dal ji na špagát a už jsme byli ze dvora venku. Cestou jsme šli kolem domku tety Mary a Tamáš báči seděl na zápraží a bafal, že ho skoro nebylo vidět, ale slyšet perfektně. Řehtal se, až se zajíkal.

„Jano, a čo že to vláčiš na tom povraze? Hádam ťa Ila neposlala k capovi. To neni chlapská robota,“ a už se hrnul z vrátek.

„Neni, neni, ale Milka má vo vačku peniaze na pivo, a tak ideme s kozenkou. Stará by mi krčmy len tak nedožičila. Ani korunku by nedala, babka lakomá.“

Tamáš báči se otočil na mne a se slinou v koutku se koukal

prosebně do mých očí.

„No čo ja mám s vámi robiť. Tak hybaj s nami, ale nie že vás rozbolia nohy. Necháme vás tam, lebo na chrbát si vás nezoberiem.“

Kývla jsem hlavou na souhlas a pomalu litovala, že jsme to nevzali vrchem. Ne že bych litovala peněz, ale tam, kde je Tamáš báči, se vždycky něco semele.

Kozenka vpředu, za ní cupital Tamáš báči a pak já s dědulkou. Cesta ubíhala docela rychle, protože dědulka pořád zrychloval, abychom už měli tu potupnou cestu s kozou za sebou. Za chvíli jsme skoro běželi, Tamáš báči funěl jako ježek, ale představa piva mu dodávala sílu. Není divu, že v tomto tempu jsme byli u Kači cobydup.

Dědulka otevřel branku a naša kozenka zavětřila jako ohař a už se řítila vstříc capovi v očekávání radostné chvílky. No a jak tak nabrala rychlost, složila dědulku do trávy a táhla ho na tom provaze, protože láska jí dodala sílu a křídla.

„Prr, koza, stoj! Hovorím ti, stoj, lebo ťa nakopnem! Len dočkaj, až ťa chytím, ty sviňa chytlavá! Zabijem ťa a nie k capovi, ale do klobás ťa vopchám! Aúúúú, stoj, ty mrcha, veď ma zabiješ!“ ječel můj milovaný dědulka, a jak tak brázdil dvorek plný kuřinců a trávy, tak mu v hubě zůstal drn trávy a všude se mu nalepily ty kuřince.

„Do riti, také niečo som ešte nevidel,“ smál se Tamáš báči, až se mu tělo ohýbalo jako stvol ve větru.

Nelenila jsem a běžela jsem dědulkovi na pomoc. Přece si ho

nenechám zabít nějakou zaláskovanou kozou.

V tom koza zabrzdila o vrátka a dychtivě koukala za ně. Tam stál kozel jako hrom a bradku měl skoro k zemi a vypadal jako ďábel sám. Ve snaze pomoci dědulce jsem otevřela vrátka, že strčím kozenku k němu a bude pokoj. Jenže ten zmetek jakoby čekal jen na to – vymrštil se a šup, už byl z vrátek venku. Naše koza mu nestála ani za pohled, ale valil si to k Tamášovi báčimu, kterému zmrznul úsměv na tváři a na jeho věk hodně čiperně začal prchat před kozlem.

Marně. Pár skoků a měl ho. Srazil ho na zem a chtěl s ním dělat to, co výsostně patřilo naší kozence. Tamáš báči řval jako píchlé prase, kopal nožkami, ale kozel ho držel na zemi kopýtama a pořád se snažil o nemožné.

„Jaj, Bože môj dobrý, sundaj toho diabla zo mňa! Sľubujem ti, že už nebudem hrešiť! Janičkúúú, zachráň si brata, lebo ani nechcem myslieť na to, čo mi urobí!“ skoro plakal Tamáš báči.

Stála jsem jak solný sloup a byla jsem víc mrtvá než živá. Dědulka s drnem v puse a za uchem, plný kuřinců, a Tamáš báči sice bez drnů, ale zato měl ty kuřince i v hubě.

„Pane Bože, buď ke mně milosrdný a nenech mě zahynout od smíchu.“

Kdo ví, jak by to dopadlo, kdyby ten řev nevyhnal z postele Kaču a ta si nechytila toho svého capa a nezavřela ho do ohrady. Naše kozenka žalostně mečela, ale o lásce nemohla být ani řeč, dokud se ženich neuklidní.

Zvedla jsem ze země ty své dva chlapy. Dědulka to docela dobře přežil a mohl jít sám, ale Tamáš leknutím nechodil, a tak jsme

ho naložili na kozenku a domů jsme to vzali humnami, protože kdo má v hubě kuřince, nemusí tam mít ještě pivo.

Velikonoce po našem

Těšila jsem se na Velikonoce jako malá holka. Prožít si je u dědulky nebo doma v Brně je nebetyčný rozdíl. Nejenže budu blízko dědulky, ale ještě si užiju. Poslední Velikonoce jsem si s ním užila jako malá a byly naprosto báječné. Teď by řekl dědulka, že jsem děvče na vdávání, ale já mám úplně jiný názor. Vdavky pro mě zatím nejsou. Moje malé tajemství si chci nechat ještě pro sebe, a tak přetrpím babulčino lamentování, že ze mě bude stará panna a že se za mě stydí, protože všechny moje sestřenice jsou vdané a mají děti, a co já? Nic. Taková ostuda. Kdepak, babi, abych dopadla jako moje sestřenice? Nikdy. Prokádrujete ho, budete zkoumat, v co a v koho věří, hledat na něm chyby a to nechci. Stejně, až padne jeho jméno, bude při nás stát asi jen dědulka. V duchu jsem si povzdechla a zahнала myšlenky daleko na dno duše.

Vlak dělal to svoje brum brum a já se zavrtala do pláště a usnula. Vzbudila jsem se včas, a tak jsem netrpělivě vyhlížela zastávku. Určitě tam bude dědulka. Moc jsem se těšila, až mu vlepím pusku na tu jeho neoholenou tvář. Vlak už začal brzdit, a tak jsem celá dychtivá stála u dveří a hned z nich vylétla jako raketa. No jasně.

„Apapko, vedela som, že budete čakať,“ hulákala jsem jako na lesy a vzápětí jsem mu visela na krku.

„Milka moja, dávaj pozor, porazíš ma, ty blázonko. Už som ostarel. Teraz ma ty budeš chytat,“ smál se na mne dědulka.

„Len sa ty opováž mi zostarnúť. Čo by som tu robila bez teba,“ a skoro mi bylo do pláče.

Roky jdou a já jsem si skoro nevšimla, jak se dědulka trochu ohnul a na tváři měl stále víc a víc vrásek. Nechtěla jsem na to myslet, a tak jsem mu vlepila pusku a pospíchala s ním na autobus.

Babulka už nás vyhlížela a když mě s pláčem objala, zjistila jsem, že je stále menší a menší a už ne tak buclatá. Ale oči byly plné života a zájmu. Oddechla jsem si s myšlenkou, že ještě není čas myslet na to, co jednou prostě přijde.

„No hybaj do izby, moja. Nech susedia nezízajú,“ brblala babulka a tlačila mě před sebou do pokoje.

Dědulka se posadil na svou židli, já se usadila podle svého zvyku u jeho nohou. Babulka se jen usmála. Nalila dědulkovi pohár vína a nám udělala bylinkový čaj. Čas příjemně ubíhal při pomalém a klidném hovoru. Nikam jsme nespíchali a to je už skoro vzácnost. Měli jsme před sebou dva dny do Velikonočního pondělí a ty jsem chtěla věnovat jen jim. Asi si ve mně zahlodal červíček pochybností o nesmrtelnosti mých stařečků.

Dny utekly jako voda a pondělní ráno mě probudilo sluníčkem. Honem jsem vyskočila, abych se oblékla dříve, než na mě vlítne dědulka, nebo některý ze strýců či chlapců. Pozdě, do dveří vpadl dědulka, ale byl velmi milý, a abych neuschla, polil mě jen hrnkem vody. No, ušetřil mi mytí v lavórku. Šla jsem pozdravit babulku a málem mě porazila šílená vůně linoucí se od sporáku. Babulka měla tvář staženou jako bouřné nebe a míchala tak vztekle vařečkou, že kousky vajíček vyskakovaly na plotnu a

pořádně smrděly. Babi zase šíleně voněla a já zírala jako cvok.

„Amama, a čo sa to tu robí? Vonía a smrad spolu, to je šílené. Čo ste robili?“

„Opýtaj sa toho starého somára. Taký starý a taký sprostý. Polial ma dajakým smradom a hovorí tomu vonía,“ lomila babulka nešťastně drobnýma rukama.

„Ako ja pojdem do kostola, veď zapáчам ako celý statok.“

„Amama, nebojte sa, kým pojdete, bude to v poriadku,“ usmála jsem se na rozlobenou babulku.

„Dávajte pozor na tie vajíčka, lebo nič neostane na raňajky. Nemám to urobiť ja?“

Jenže babulka už celkem spokojeně míchala vajíčka a tvář se jí změkčila malým úsměvem. Po snídani se vyoblékala, až mi přecházel zrak. Skoro celá v novém šla uctít Kristovo zmrtvýchvstání. I šátek měla nový a maličkou černou kabelku na peníze a kapesník, až bude plakat nad Kristovým utrpením a potom nad jeho probuzením.

Loučila jsem se s ní na dvorku, když vrzly vrátka a já jen kouskem oka zahlédla Tamáše báčiho. Pozdě. Jak jsem byla sehnutá k babulce a dávala jí pusku, tak na nás vylil celý kýbl vody. Narovnal jsem se a chtělo se mi smát, jak nás nachytil. Úsměv mi zmrzl na rtech, protože vidět babulku celou v novém a hlavně celou zlitou... Ten pohled mi nedovolil ani jen mini úsměv. Myslím, že jsem ani nedýchala.

Babulka stála jako Lotova žena a ani rys ve tváři se jí nepohnul. Tamáš báči se řehtal jako kůň a dědulka zíral a čekal asi masakr

motorovou pilou, protože jen tomu odpovídal jeho polekaný výraz. Najednou ta socha, co bývala babulkou, ožila a vrhla se střemhlav kupředu s pokřikem:

„Anciáša tvojho, ja ťa zabijem, kým nezdochneš, ty ty ty Judáš!“

Tloukla maličkého Tamáše báčiho hlava nehlava a hulákala pořád dokola, že je Jidáš. Asi to byla nejhorší nadávka, jakou mohla ječet. Tamáš si chránil hlavu a řval:

„Čo robíš, ty sprostá hus, veď je dneska oblievačka a ty ma biješ za to, že ti žičím zdravie?“

„Ja ti dám oblievačku, ja ti dám hus, ty odroň sprostý. Ako ja nebohá pojdem do kostola, háá? Azda holá?“

Sousedé se sbíhali po řevu mé babulky a jednou fandili Tamášovi a pak zas babulce. Podívala jsem se po dědulkovi a jeho pobavený výraz napověděl, že nemíní bratra zachraňovat, a tak jsem se vrhla mezi ty své stařečky a tahala je od sebe. Sem tam jsem nějakou chytla jak od ní, tak od něj, a jak tak se mnou ti dva škubali, dostal dědulka strach o život své milované vnučky. V klidu natočil přímo u studny kýbl vody a polil nás všechny tři.

„Ježíš Maria, to je čo, ale je to studené. Starý, aj ty chceš dostať?“

Vzpamatovala se jako první babulka a vzala útokem svého starouška, a já s Tamášem jsme jí tentokrát pomáhali. Dostali jsme ho k pumpě. Strčili mu hlavu pod ni, Tamáš báči s rozkoší pumpoval proudy vody na bratrovu nešťastnou hlavu.

Z boje nás probral až okolní smích. Tak jsme každý chytili to, co

bylo po ruce, a neušetřili nikoho, koho jsme doběhli. Toho dne šlo spoustu žen do kostela ve starých šatech, ale ani jedna se nemračila. Myslím, že tato slovenská oblievačka se ozaj vydarila.

Lakota se nevyplácí

Léto je tak horké, že vzduch se jen tak tetelí a člověk by se nejraději zavřel do ledničky a tam to nějak přežil. Jenže to by babulka musela nějakou ledničku mít. Všechno dávala vždycky do komory, kam jsem směla jen s ní. Bylo to nejbáječnější místo na světě. Voňavé království vynikajících chutí a úžasných barev.

První, co vám padlo do oka, byly šunky na hákách. Ještě je nestačili zbaštit po zimní zabijačce a babulka si dávala pořádně pozor při krájení na tloušťku plátku, že jsem měla vždycky strach, aby si neukrojila prsty. Muselo se šetřit a bylo třeba, aby vydržela pěkně do další zabijačky. Vedle šunek měly své místo vyschlé klobásy, které jsem milovala tak, že bych byla schopná je ukrást a baštit v noci pod peřinou. Za sousedy měly pláty vyuzeného špeku. Ten jsme s dědulkou pravidelně snídali, a když to nebyl špek, tak to bylo sádlo, kterého byly v komoře plné sádelňáky. Tam se nechovala prasata pro maso, ale aby byla hodně tlustá a měla pořádně sádla, aby vydrželo celý rok.

Naše babulka byla kanón v šetření na všech frontách. Sádlo na chleba se dávalo do hrnečku a ten do kredence v letní kuchyňce a věřte mi, asi byste na to neměli taky chuť. Sádlo bylo rozpuštěné a v něm trčela peroutka, kterou jsme si omastili chleba, a hotovo. My jsme s dědulkou proto dávali přednost špeku před sádlem. Asi se vám to zdá jako snídaně docela divoká, ale tam to byla naprosto normální snídaně. Všichni v

celé vesnici snídali to samé.

Klíče k této pohádkové komoře měla babulka pod sedmi sukněmi a zástěrou. Než ho vylovila, bylo to jako když číhá rybář na rybu. Pak s pohledem, který říkal „nehodte za mnou“, vklouzla do komory, vytáhla, co potřebovala, a honem zpátky zamknout a propracovat se sukněmi ke kapsáři. Pak si s blaženým úsměvem oddechla, že je klíč v bezpečí a žádný lupič jí nezbaští její dobroty.

Babulka byla moc hodná osůbka, ale její lakota byla mezi námi tak známá, že občas bychom se bez tohoto jejího povahového rysu docela obešli.

Babulčin kohout si zlomil nohu při obšťastňování trochu divoké slepice a tak co s ním jiného, než oškubat a uvařit silnou polévku, pěkně s domácími nudlemi a kousky nakrájené zeleniny, a do ní pěkně obrat maso z toho zamilovaného kohouta. Polévky byl pořádný hrnec, a tak jsme s dědulkou baštili polévku ráno, odpoledne a večer.

Když se nám ji pokusila nacpat i třetí den, dědulka se nečekaně vzepřel:

„No stará, čo si celkom osprostela? Zožer si toho sviniara sama. Ak máš v poriadku nos, ani ty si už nedáš.“

Nakonec jsme ohrnuli nos oba a raději si vzali chleba omaštěný peroutkou se sádlem.

Babulka se na nás podívala pohledem střelené laně a na naši adresu pohrdavě pronesla:

„Jaj Bože môj, aj ty to vidíš? No pozri ich, akí sú rozmaznaní.“

Moja polievka vraj zaváňa. Taká sprostosť. Len nech dočkajú. Nič jim nedám a budú hladovať. Tak sa patrí na také, čo by chceli jedlo vyhadzovať.“

Sedla si na štokrle a baštila tu polievku, až jí naskakovaly boule za ušima. Pohled na ni mi nějak napovídal, že bychom se měli s dědulkou vytrátit. Koukli jsme na sebe a raději se tiše vytrátili k potoku na ryby.

Když jsme se vraceli domů, už z dálky jsme slyšeli povědomé ryčení. Pohled, co se nám naskytl, byl bohovský. Babulka stála na hnoji a kropila ho polévkou, kterou do sebe tak odvážně nacpala. Byla zelená jak sedma a mezi přestávkami nám sdělovala:

„Za to môžete vy. Keby ste ho zjedli so mnou, tak by som teraz vracala menej a vy by ste tiež skončili na hnoji, a bolo by to vyrovnané, vy lotri.“

Ještě tři dny si léčila zkažený žaludek a my se v klidu dál cpali chlebem se špekem.

Ježíš Maria

Dědulka má narozeniny a já jsem strašně dlouho vymýšlela, čím ho nejvíc potěšit a překvapit. Fantazii jsem meze nekladla, penízky jsem měla našetřené, a pak bum do hlavy a bylo to jasné. Koupila jsem dědulkovi malou televizi. Tam u nich na vesnici tuhle vymoženost snad ještě nikdo neměl. Svíčkové báby v tom viděly čertovské pikle a jejich drahé polovičky seděly raději v hospodě, než aby se dívaly večer na televizi. Vlastně jim vyhovovalo, že farář z kazatelny neustále prohlašoval cosi o konci světa, a kdo se bude dívat na ty nepravosti, prý oslepne.

Můj dědulka byl velmi pokrokový a farářovi natruc by udělal cokoliv. Možná i nenápadně utřel nos do komže. Do kostela chodil jen, když už babička plakala, že ona bude v nebi a on, chudák starý, v pekle a co si tam ona sama počne. Ze stejného důvodu honila do kostela i mě. Měli jsme ji moc rádi, a tak jsme na nedělní ranní mši poctivě chodili s babulkou do kostela.

To se celá oblékla do černého jako do truhly, pečlivě nachystala kabelku s kapesníčkem a třemi pětikorunami do kasičky pro kostel. Do ruky kancionál, a celá blažená se zavěsila z jedné strany do mě, z druhé do dědulky a nic nedbala, že já i děda bychom raději spali, nebo šli na ryby.

Toho dne jsem přijela až k večeru, a než mě uvítali, byla skoro tma. Dědulka posedával, ale mlčel. Věděla jsem, jak moc chce vidět dárek, a bavilo mě ho natahovat na jeho vlastní netrpělivost. Nakonec jsem přece jen vstala.

„No, apapko, tak ideme do auta po darčok. Potrebujem vašu pomoc.“

Dědula vystřelil ze židle a už mazal do auta. Netrpělivě přešlapoval, než jsem otevřela a tahala ven bednu.

„Jaj, Milka moja, a to je čo? Takú veľkú debnu? Není prázdna?“

„Není, apapko, a chytro ju zoberte, ideme do izby.“

Dědulka rozbaloval krabici, a když na něj vykoukla televize, zůstal stát jak Lotova žena. Babulka se lekla a honem šla zkontrolovat dárek. Moje štěstí, že nepoznala, co to je, jinak by mi nejspíš namlátla a vyhodila mě i s televizí. Dědulka našel řeč, palcem zamáčkl slzu zpátky do oka a vlepil mi vousatou

hubičku.

„No, chytro moja, už aj to pusti. Ja idem po Maru a Tamáše báčiho,“ otočil se a byl pryč.

Tak jsem vytáhla televizi, anténu a šla chytat signál. Byla to docela fuška, ale zadařilo se. Ani jsem si nevšimla, že babulka celou dobu sedí na štokrleti, pozoruje mě s vyvalenýma očima a ani chudinka nedýchá. Dědula se přiřítíl s návštěvou, rozesadil je jak ve škole.

„Tak, Milka, a teraz možeš.“

To mi bude znít v uchu do konce života.

Pustila jsem televizi a pozorovala ty moje drahoušky. A věřte mi, byl to pohled pro bohy. Děda se tvářil blaženě, babulka vyvaleně, Tamáš báči překvapeně a teta Mara ustrašeně.

Já blbec, měla jsem si zkontrolovat, co vlastně dávají, ale bylo pozdě. Dědula by mi nedovolil televizi vypnout, a tak jsme koukali na nějaký ruský válečný film. Sedla jsem si dědulkovi k nohám, hlavu mu položila na kolena a zavřela oči. Jeho ruka mě hladila po vlasech, kolem ticho, jen tichý chod televize.

Už jsem skoro usínala, když mě probral řev jako hrom. Otevřela jsem oči – a z televize na mě koukala dělová hlaveň. Do toho hysterický řev Tamáše báčiho:

„Ježíš Maria, Jano, kurva, chytro do zákopu, lebo nás ten chumaj zastrelí!“

Dělo spustilo. Tamáš báči zalezl pod postel, babulka si hodila na hlavu pět ze svých deseti sukní a teta Mara omdlela. Stáli jsme s dědulkou nad tou zkázou a přemýšleli, jestli utečeme, nebo

budeme zachraňovat naše polekané vojsko. Vzdechla jsem si, vypla televizi a šla tahat Tamáše báčiho zpod postele. Dědulka fackou probral tetu Maru, pak sundal chvějící se babulce sukně z hlavy a šel mi pomoci s báčim.

„Vylez, ty chumaj. Nikto ťa nezastrelí, lebo už sme ich s Milkou všetky zabili. Tož, chytro von.“

Tamáš báči pomalu vylezl, zjistil pohledem, že čertova bedýnka je tichá a černá. Podíval se na mě, uplivnul si:

„Ja som sa nezľakol, ale pod posteľ mi padly cigary. Ja sa ničoho nezľaknem, aby si vedela, ty bosorka jedna.“

Ze lži ho usvědčil flek na kalhotách a známý smrad. Tamáš báči vzal Maru pod paži a důstojně odcházel domů. Nikdy jsme s dědulkou neprozradili, že jsme jeho nehodu viděli – a hlavně cítili.

No a televize? Na tu se díval dědulka jen, když ta jeho byla někde na drbech.

Kam se trefím, tam to bude

Jo, fotbal je fotbal. V naší mrňavé vesničce je to něco naprosto nepopsatelného, vzrušujícího a hrozícího výbuchem jak hráčů, tak diváků. Na našem hřišti, kde jsme jindy sbírali houby babulce do polévky, se sešli naši s hráči ze sousední vesnice. Jejich rivalita byla cítit na hony a mně po zádech přebíhala zimnice. To dopadne špatně, probíhalo mi hlavou a pohledem jsem hledala dědulku a vedle něj na kárce sedícího Tamáše báčiho. Jen aby je ti divočáci nepřeválcovali. Co děda, ten by jim ještě nařezal, ale Tamáš báči by asi nedopadl dobře.

Dědula si mě z dálky všiml a culil se od ucha k uchu. Bylo vidět, jak moc se těší na fotbal. Určitě litoval, že nelítá po hřišti s omladinou. No to by mu babulka dala. Všichni chlapi se třásli, aby to už konečně začalo. Rozhodčí naběhl a zvedla se vlna jásotu, větší než na mistrovství světa. Losování, hvizd a už to jelo. Takový fotbal jsem ještě neviděla. Hráči hráli jak o život, s nevídaným nasazením. Tohle nemůžou vydržet, všichni skončí na koronárce, bála jsem se o naše i o cizí.

Už jsem byla skoro hluchá, jak vedle mě hulákal Vlado:

„Čo to tam stváraš, chumaj? Keď nevieš hrať, tak choď do riti! Jaj, Bože môj milý, ja sa nemôžem ani pozerať, lebo sa rozzúrim a pôjdem mu dať po papuli, beštii sprostej!“

Koukala jsem se na Vladka a nevěřila vlastním uším. Ten slušný student měl slovník jak z putyky, a rudý byl jak spařený vepř. Na krku měl ochranný límec, jak si rozbil cestou domů hubu, a to jediné ho teď chránilo před tím, aby byl na hřišti taky.

S vyvalenýma očima a zdevastovanýma ušima jsem zírala na hráče, odkud jsem jasně slyšela Jožkův hlas:

„Ak mi, ty kokot, neprihraješ, tak prisahám Bohu, že keď dostanem loptu, kopnem ju do našej brány, ty zasran jeden materin!“ hlas mu vzteky přeskakoval.

„Bozkaj ma v riť, ty šašo! Ved' ani nevieš hrať,“ smál se mu Lacko.

To byla pohana jako hrom a Jožka vyrazil do útoku docela nečekaně, ale zakopl a jak letěl, chytil se Laca kolem pasu. Ten stál pevný jako skála, svaly napnuté a hrdý úsměv siláka s tupým mozkiem. Jenže to neviděl, co my, a ani nevěděl, proč

vypukl ten šílený řev. Jožka mu při pádu stáhl trenky a celé vesnici se ukázala Lackova ozdoba, která jakoby k tomu mohutnému tělu ani nepatřila. Byl to cvrček k nechluvení.

„No, čo ti to narástlo, Lacko? To ja, starý somár, mám oproti tebe obrovského,“ řehtal se nějaký chlap, a k mému zděšení jsem v tom hlase poznala Tamáše báčiho.

Lacko zaměřil rudá očka směrem, odkud zazněla pohana, a už se hnal po zvuku. Dědula neváhal, čapl kárku a mazal, co mu nohy stačily, a za nimi jsem mazala já, protože jsem doufala, že ženské slzy zastaví tu masu blbého masa. Za mnou Jožka, který byl do mě zamilovaný a dostal strach o moji tvářičku. Co kdyby mi ji Lacko nějak poškodil. No a ostatní se řehtali jako volové a měli z nás náramné divadlo.

Bylo až k podivu, jak dědulka uměl utíkat, když šlo o život bráchovi na kárce. Ten se plácal do hubených nožek a povzbuzoval:

„Nože, utekaj Janko, lebo mňa ten ogroň pretrhne ako slepé mača! Vijó Janko, chytro utekaj, už ťa chytí jááááj a už ju tu!“

Tamáš báči koukal vyděšeně, jak Lacko chytil dědulku za košili. Mě popadl vztek, který mi vlil sílu do nohou i do hlasivek.

„Ty tučná sviňa, pusti ho, lebo ťa mama neposkladá ani i týždeň!“ hulákala jsem na Lacka. Jeden skok a už jsem mu visela na krku. Vzápětí doběhl Jožka a pověsil se mu na ruce. Jenže Lacko se otřepal a my popadali jako přezrálé hrušky. Pak už se ohnal a vrazil Tamášovi báčimu facku, jen to mlasklo. Ještěže mu to stačilo k uspojení jeho ega a odtečení krve z očíček a zbytku mozku, protože jinak by nám ho přizabil.

„Tak, to máte za to,“ prohlásil Lacko na adresu Tamáše báčiho a uraženě odcházel. Jožka šel pomalu za ním dohrát fotbal a my tři? No kam asi! Zapadli jsme do hospůdky spláchnout ten běh, a než jsme dorazili domů, modral se Tamášovi báčimu pod okem pěkný monokl.

No a teď nevím. Byla jsem na fotbale, či na zápase?

Dýně

Byla jsem ještě malá holka, ale na pradědu si docela dobře pamatuji. Byl to vzhledově krásný člověk. Skoro devadesát let a přitom postava vzpřímená, bujná kštice bělostných vlasů, mohutný knír a jiskřivě modrá, ale zlomyslná očka se jen tak míhala a hleděla, koho naštvat nebo praštit. Byl to strašně protivný dědek, který jedině, co nám děckám dělal, bylo to, že jakmile jsme šly kolem jeho místa a vrzly dveřmi se sítí proti mouchám, hned jsme dostaly hůlkou a to, kam se trefil.

Já jsem měla štěstí v podobě lásky mého dědulky, pradědečkova zetě. On se ho docela bál, a tak mě nechával na pokoji, ale moji starší sourozenci to odnesli i za mě.

Je toho dost, co bych mu mohla vyčítat a taky vyčítám. Sice se říká „o mrtvých jen dobře“, ale já nevím proč. Kdo byl v životě zlý, tak tím, že zemře, se jeho činy ze světa neztratí. Býval husarem a to byla vojenská elita. Jedině, co ho zajímalo, byly ženské, chlást a zpěv. Ještě v osmdesáti prababičce zahýbal, kde mohl, dědek jeden zlý. Moje nádherná prababička se tím tak moc trápila, a přitom to byla krásná žena i v těch letech. Milá a nikomu by neublížila. Myslím, že ho měla moc ráda. Bil ji jako žito a byl to přesně ten typ, který u stolu zařval:

„Ty sviňa, ako si sa opovážila dať mi vreľú polievku. Hybaj sem.“

Prababička se vždycky odevzdaně připlížila ke svému manželovi a hned nějakou dostala. Bylo mu jedno, že tam sedím a koukám se na to. On vlastně neměl rád nikoho, jen sebe a svoji dceru, moji babičku. Já jsem mu tu nelásku hojně oplácela, a kdykoliv jsem se přimotala k takovému hrubému útoku na moji prababičku, stála jsem před ní já, maličká sedmiletá holka s copánky, které mi pletla, ruce jsem měla jako selka v bok a řvala jsem na toho protivného chlapa:

„Len vy dočkajte, poviem apapkovi, že ste ma udreli, a uvidíte, ako vás zrube. Ako koňa, vy, vy, vy lotor sprostý!“

A už jsem plakala a držela se prababičky za sukni, aby ji nemohl praštit.

Nikdy se neodvážil mě ani odstrčit, natož zbít. Z celé hloubky svojí dětské duše jsem ho nenáviděla a o to víc jsem milovala prababičku. Když přišel její čas, tak ani lehká smrt jí nebyla dopřána. Umírala těžce a v bolestech, a praděda si lítal po babách a hospodách. To už bylo na moji prababičku moc, a když se jeden den vrátil ze svých záletů, podívala se na něho tak zle, až zamrazilo, a jen procedila mezi zuby:

„Preklínam ťa, Jano Skala. Tu na smrteľnej posteli ti sľubujem, že až bude tvoj čas, pôjdeš rovno do pekla a pokoja mať nebudeš. Akože je Pán Boh nado mnou, nech sa tak stane.“

Pradědeček těch pár dní do jejího skonu klečel u její postele a prosil o odpuštění, ale moje prababička mu odpustit nedokázala a zemřela s kletbou na rtech.

Po její smrti už to nebyl ten vznosný husar a potřeboval, aby se

o něj někdo staral. Tak si ho vzala k sobě moje babička a starala se o něj. Přesto se k lepšímu nezměnil. Pořád některé z mých sourozenců otloukal, ale jen když jsme tam byli sami. Jednoho dne se všichni dospělí chystali do hospody něco oslavovat, a tak babička uvařila dýni na smetaně – tamní velmi oblíbené jídlo, mnou z celého srdce nenáviděné. Připadalo mi to jako pomeje. Abych nemusela jíst, tajně jsem se přiblížila k hrnci a celý jsem ho vylila praseti do koryta. No páni, ten žral, až mě celou nahodil, jak mlaskal a frkal.

Bylo poledne, když šla babi servírovat oběd a ten nikde. Hledali všichni, nadávali jako špačci, a pak se ozval praděda ze svého místa ve dveřích:

„Tuto tej malej potvory sa opýtaj, Ila, tá bola v kuchynke.“

Zlomyslně na mě koukal. Dědeček se otočil na mě a já jsem nikdy neuměla moc dobře lhát, ale tehdy jsem se o to pokusila:

„Nedali ste nažrať prasati, a tak som mu dala tie vaše hnusné tekvice,“ a koukala jsem se prosebně na dědulu.

Zacukaly mu koutky, babi chytla řemen a já jsem se mazala schovat za dědečka. Jako vždycky mi pomohl, ale taky po svém:

„Ila, načo remeň, ruku mám ako lopatu, to hádam na tú malú riťku postačí.“

A dvakrát mě plácl a já ukázkově řvala, i když to nebolelo.

Všichni sice věděli, že to bylo jen tak, ale dědečkovi, hlavě rodiny, se nikdo neodvážil odporovat.

Večer odešli všichni dospělí na pivo a nás s pradědou nechali doma. Brácha se ségrou se po sobě koukli, ohníčky v očích

zahořely a už kuli pomstu. Ze zbytků dýně vyřezali masku s pořádným šklebem. Do ní svíčku a přes sebe babiččino bělostné prostěradlo. Při začínajícím stmívání se ustrojili a hurá strašit pradědu. Jejich houkání, mávání rukama a světlo v křivé hubě dýně ho vylekaly tak, že zůstal jak opařený, fajfka mu vypadla z huby a on nám zbělel jako to prostěradlo. Tak tam seděl, než přišli naši. Babička si hned všimla, že její tatínek není v pořádku, ale dostat z něj nějaké slovo se nepodařilo, protože nám nějak ztratil řeč. Jen ukazoval prstem před sebe a v očích byl děs.

Bohužel našla babi odřezky z dýně, uhodila na bráchu a ségru a ti se nakonec přiznali. Dostali sice na zadek, ale praděda týden nemluvil a přestal je potom otloukat. Takže ta lekce měla něco do sebe. Ale náš praděda pak byl jak Kostěj nesmrtelný. Strašně se bál umřít. Nikdy nezapomněl, jak ho prababička proklela. Dožil se věku sto dvou let a zemřel v klidném spánku.

Nevím, jestli po smrti něco je a pokud je, vím, kdo je v nebi a kdo je v pekle.

Udolané růžencem

Bylo mi krásných třináct a prázdniny jsem trávila u babičky na Slovensku. Dědina na konci světa, kde klukům padala brada z holky z Brna, protože ta jejich děvčata mohla ven jen s husami a do kostela.

Jednou se sešla celá banda za potokem, vytáhla se láhev slivovice a dvě láhve domácího rybízového vína. No jo, zakázané ovoce nejvíc chutná, a já jsem byla zvědavá, jaké to je a tak jsme se s Edulou napájely jako telata u vemene.

Slivovici jsme si daly jen jednou, a bylo to: brrr! Ale víno, to nám

zachtutnalo. Bumbaly jsme, chichotaly se, a když se stmívalo, neměly jsme opičku, ale opici.

Domů jsme se vracely přes potok. Na kluzkých kamenech spadl do vody jen jeden z nás, což se divím, protože byli všichni nacucaní jako houby. Asi při nás stáli všichni svatí. Cestou jsme chytaly barvu trávy.

Za brankou už vyhlížela babulka a úplně se lekla svých zelených ufounských vnuček. Její první slova byla:

„Čo je vám do paroma?!“

„To sú tie rezance od obeda, čo si mi nútila, a ja som ti hovorila, že ich nechcem. Teraz je mi zle, stará mama. Čo ste to do nich dali?“ vyčítavě jsem se koukla na svoji vyděšenou babulku a ani jsem nemrkla očkem nad svou lží.

„Joj, chůďa moje. Ale ja som ich zjedla a nič mi nebolo,“ skoro plakala babulka a chtěla jít shánět sousedku, starou bylinkářku.

„Kam by ste chodili, dobre bude, stará mama,“ zželelo se mi mojí nešťastné babulky.

„Asi ste na ne zvyknutá, stará mama, ale my to doma nerobíme,“ a už jsem utíkala na hnůj zvracet.

Málem mi to ztrhalo střeva. Babička nás uložila do postele a k Eduli postavila kýbl, kdyby bylo potřeba. Jo jo, bylo. Edula v noci zvracela o sto šest, a ráno jsme se probudily do výparů slivovice a vína, zatímco babička na nás koukala jako vlk na Karkulku.

Zrovna byla neděle, a tak nás vyhnala do kostela a celou cestu nám nadávala:

„Vy ožranci, celkom ako váš dedo! Len počkajte, ja to poviem pánu farárovi. Svine jedny sprosté!“

Dívky stávaly vpředu u oltáře a kluci na konci, skoro venku. Dospělí seděli v lavicích. Během mše Edula bledla a zelenala. Taky jsem na tom nebyla nejlíp, ale dalo se to. Najednou se zakymácela a hodila šavli až na faráře.

A ten, komža nekomža, zařval:

„Hybaj von, prasa!“

Na nic jsem nečekala, chytla Edulu za ruku a už jsme si to mazaly z kostela kolem chechtajících se kluků.

Celý den jsme musely být doma a loupat fazolku. Babulka po nás občas mrskla nevlídným okem a něco si brblala. Byly jsme obě rády, když nás večer poslala umýt a spát. Ale to by bylo moc levné.

Jakmile jsme se uložily a zavřely oči, vlítla na nás naše babulka s biblí:

„Hybaj, vy bosorky ožraté, už aj sa modliť!“

Stála tam jako archanděl Gabriel, jen místo ohnivého meče nám hrozila biblí. No co vám mám povídat? Žádné „Otče náš, Zdrávas Mária a Verím v Boha“ a spát.

Ten večer nám dala do ruky růženec — a my se málem umodlily k smrti.

Trakař

Už mi bylo patnáct a děda rozhodl, že dva roky abstinence jsou víc než dost a tak za mě rozhodl, že to spolu oslavíme. Dědeček

byl pro mě ten nejmilovanější člověk, tak proč ne. Měli jsme se moc rádi a vždycky mi u něj prošla každá lumpárnička.

„Milka moja, ty už si celkom stará baba. Tvoja stará mama už čakala tvojho otecka. Nájdem ti ženicha, aby si nám ostala tu na Slovensku,“ rozněžnil se dědeček a přitiskl mě k sobě.

„Hádam nie dajakého somára. Ja ostanem tak ako teta Mara, stará dievka. Na čo by mi bol naničhodník, čo si hovorí chlap. Ty už ženu máš, apapko môj, a ja iného nechcem,“ zlobila jsem ho, protože tyhle řeči měl moc rád.

Vždycky se mu ošlehaná tvář rozzářila jako sluníčko. Byl plný lásky ke mně a já mu ji hojně oplácela. Jeho mohutný knír byl bílý jako padlý sníh, jen uprostřed malá zažloutlina od tabáku. Hlava se mu na slunci leskla, měl ji tak holou, že i na koleně měl víc chlupů. Za pravým uchem na krku měl dvě boule, které mě jako malou fascinovaly a pořád jsem vyzvíдалa, co to je.

Dědeček byl za první světové války na italské frontě, a tam ho trefily do krku střepiny z granátu. Přežil i bez doktora, ale ty dvě střepiny mu tam zarostly nadosmrti. Pohládila jsem ho po holé šišce a děda byl jak máslo. Mohla jsem si ho namazat na chleba.

„Apapa, a čo si vyhútal na večer? Kam pôjdeme?“

„K môjmu kamarátovi, a tam ťa naučíme, ako sa pije a neopije,“ zasmál se a přidal do kroku.

Za chvíli jsme byli doma. Babulka nám nachystala večeři a k tomu snad milion řečí, co smíme, co nesmíme, jak se máme chovat a jak nemáme, a hlavně, ať nezostudíme její rodné jméno Skala. Kývali jsme s dědečkem do rytmu jejího kázání a

už jsme se viděli pryč. Večeře přece jen utekla a my jsme vypadli jako dva cukráři pěkně fofrem.

Cesta do vinného sklípku k dědečkovu letitému kamarádovi rychle utíkala. Byla jsem zvědavá, co si počnu se dvěma dědky, ale oni to rozhodli za mě. Ve sklípku bylo útulno, a já jsem poslouchala ty dva dědulky, v kterých bylo života na rozdávání, a popíjela víno. Hned z toho sudu, pak z onoho. Čas plynul tak příjemně a byl tam dědeček... co víc si přát? Dědulové si začali prozpěvovat nádherné písničky a já si dodnes myslím, že nikdo neměl krásnější narozeniny než já tehdy v tom sklípku.

Stůl se prohýbal pod jídlem, o kterém se mi doma jen zdálo: dědovy klobásky, babiččiny okurky, doma pečený chleba, čerstvé škvarky. Někdo se možná ušklíbne, ale já bych to nevyměnila ani za ty nejdražší delikatesy v luxusním hotelu. Tak jsem uzobávala, popíjela a poslouchala. Asi jsem byla trochu unavená, protože mě děda něžně zatřepal.

„No Milka, vstávaj, ideme domov, lebo dostaneme na riť od starej mamy,“ otevřel dveře a vystrčil mě ven.

Zbytek vím jen z vyprávění. Venku jsem se prý sesunula na zem a hotovo. Děda mě naložil na trakař a hybaj přes vesnici domů a ještě se bavil, jak ostatní měli veselo. S hlasitým dědečkovým zpěvem jsme projeli celou dědinu, pak kolem kostela a fary, do kopečka a za chvíli jsme byli doma.

Tam číhala babča a na zadek dostal jen děda, protože já bych to stejně necítila. A navíc, rozum měl mít on, ne já.

Spala jsem dvanáct hodin. A tu bolest hlavy cítím pokaždé, když si na to vzpomenu, ale vždycky ji zažene vzpomínka na úsměv

mého dědečka.

Babulko, přivezli jsme ti dědulku

Léta jdou a mně je osmnáct. Jsem plnoletá a moc se těším na oslavu s dědečkem. Vzala jsem si ve škole volno a už jsem seděla ve vlaku směr Levice, a odtud do mé mrňavé vesnice, kde už u hospody určitě netrpělivě čeká dědeček.

Sotva jsem vyskočila z autobusu, byl u mě dědulka a poškrábal mě obrovským knírem, který vyvažoval holou hlavu. Rychle zaplatil a už jsme si to kráčeli kaštanovou alejí kolem kostelíka domů, za babičkou. Babi vyhlížela nás oba, hned nás očuchala a vynadáno dostal jen děda. Smrděl pivem do dálky, ale já voněla mentolkou v puse a navíc, nepila jsem už tři roky.

Narozeniny mi naplánovali hned na druhý den a bylo to jako přes kopírák, jen už u toho byla moje velká láska, Vlado. Rožnilo se sele a dárky se nešly nakupovat, protože děda s babi mi koupili zlatou Nefertiti na krk jako překvapení. Prý jsem stejná jako egyptská královna.

Druhý den děda potměšile nadhodil:

„No, Milka moja, už nás čeká ujo Pišta v pivnici,“ chichotal se pobaveně.

„Fíha, apapko, vy ma chcete zabiť? Ved' ja už nepijem, a vy chcete nadájať ako vtedy?“

Bránila jsem se, ale jen naoko, protože jsem se vlastně těšila. Tentokrát mě nedostanete na kolena, vy moji dědulové,

usmívala jsem se v duchu a už jsem se viděla ve sklípku.

„Dobre, apapko, ja pôjdem, ale Vladko ide s nami, to aby ste vládali odtlačiť ma k babulke,“ ušklíbla jsem se na dědu.

„Len si ho zober, šutka moja, veď ja s Pištom vám ešte ukážeme, kto vie a kto nevie piť,“ kasal se dědeček.

Jen jsem pokrčila rameny a zašeptala dědovi do ucha:

„Apapko, a nezoberieme rovno kočík, aby ste mali pohodlie, až vás budeme tlačit z pivnice.“

„Ideš, ty opica,“ smál se, až mu poskakoval ohryzek na krku, a babulka obracela oči v sloup a myslím, že se modlila už dopředu.

Ve sklípku už čekal strýc Pišta, nos jako bambulku a celou červenou k tomu, kaťata mu držela na jedné kšandě a očička už se leskla. No, tak se strejdou moc práce mít nebudu, ten už je jako houba teď. Koštýř v ruce a už se hnal k sudu nabrat do plna a potom za námi a už to jelo. Akorát že to, co jsem měla pít já, pil buď Vlado, nebo květináč za mnou.

Zpívali jsme a povídali, den se klonil pomalu ke svému konci. Bylo to moc fajn. Pozorovala jsem ty svoje nabumbané dědoušky a Vladko měl taky nějak podezřele lesklé oči. Takové nádherné narozeniny, jaké mi připravili ti tři chlapi, se už asi opakovat nebudou a já je mám uložené hluboko v duši a vytáhnu je ven při vzpomínání na dědečka.

„Apapko, už aj ideme, lebo nás babka zabije. No hore vstávajte aj vy, ujko, teta istotne čaká. Bude z vás mať ozaj radosť,“ tahám je s Vladkem ze židle.

Jenže strejda se zapotácel a spolehlivě si ustlal pod stolem – a než bych okem mrkla, spal spánkem spravedlivých, unavených božích tvorů. Tak jsem mu dala pod hlavu polštář a přikryla ho pořádně, aby nenastydl. Chytla jsem dědulku a vylezli jsme na vzduch. Vlado se zapotácel, ale zůstal stát, děda šel k zemi, jen to břinklo a já už zkušeně pro trakař. S Vladkem jsme dědu naložili.

Cesta vesnicí neměla chybu. Namazaný děda začal hulákat:

„Pod naším obločkem, stojí lavička, na nej sedí uplakaná bledá Ančička.“

Vlado, který by si nejraději lehl za ním, ožil a přidal se k dědovi a cestou jsme bavili vesnici tak, jak já to tehdy v patnácti nedokázala.

Co bylo doma? Jedna přistála Vladovi, že je opilý, jedna mně, že jsem je oba zřídila, a děda spal v seníku, protože babička ho, toho tchoře, nepustila k sobě do postele.

Okno

Cesta ubíhala tak pomalu. Vlekla se jako šnek, protože já už jsem byla myšlenkami v seknici s muškáty a bílými záclonkami. Nejraději bych popohnala čas a byla už u dědy a babči. Usmívala jsem se při vzpomínce na staroušky a jak jsem se zamyslela, cesta najednou utekla cobydup.

Z nádraží jsem to brala úprkem, celá udýchaná a rudá jako fakule jsem rozrazila branku a už jsem držela v náručí svoji babičku.

„Babi, babulko, babulinko, tak už mě máš zase na krku! To jsi

ráda?“ smála jsem se a sázela babči hubičky.

„Milka, čo to robíš? Porazíš ma, anjelic môj!“ plakala babča radostí, že má svou vnučku u sebe.

„Kde je děda, babi?“

„Na poli. O chvíľu príde, Milka moja.“

Hnala jsem se do světničky, nadýchlá se atmosféry, pohladila sošku Madony, rychle vybalila a převlékla se. Chtěla jsem být hotová, než přijede děda z pole, a pak jsem se chystala pro Edulu, aby zase bydlela u babičky se mnou. Byla jsem hotová a jen tak koukala po obrázcích svatých, když jsem uslyšela ten známý a tak milovaný hlas. Dědeček!

„Apapko, ja som tu!“ ječela jsem šťastně a hop, už jsem mu visela na opáleném krku.

„Šutka moja, už ťa mám a nikomu ťa nedám,“ smál se děda a držel mě pevně v náručí.

U něj jsem se cítila v bezpečí a jako maličká. Všechno mi dokázal odpustit, vždycky mi rozuměl a na světě nebylo člověka, kterého bych měla raději než svého dědečka. Tulila jsem se k němu a ani jsem si nevšimla, že Edita vstoupila na dvorek i s kufrem. Nemohla se mě dočkat, a tak sebrala věci a šup k babi a dědovi.

„Milka, a čo ja?“

„Edula! Ty už jsi tu? Rýchlo, rýchlo, hovor, čo je nového? A čo chlapci? Už si dohodnutá?“

Hrnula jsem na ni otázky.

„Jasnačka, zajtra prídu. Teraz budeme doma so starkou a starkým,“ smála se Edita tím svým nakažlivým smíchem.

Večer jsme seděli všichni venku a jen si tak povídali. Seděla jsem jako vždy u dědy na stoličce, jeho ruka spočívala na mé hlavě a pomalu ji hladila. Slastně jsem zavřela oči a vychutnávala si dědovu blízkost a vůni. Voněl tabákem, obilím a vzduchem venkova a já dosud nepoznala krásnější vůni.

„Ila, nachystala si mi všetko na zajtra?“ obrátil se děda na babičku.

„Áno, Janko. Všetko máš pri posteli.“

„Apapko, kam jdeš? A beze mě? Teď jsem přijela a ty mi odjedeš,“ natahovala jsem k pláči.

„Ale, Milka moja, iba na dva dni a som doma,“ pohladil mě dědeček a já byla ráda, že mi neujede na dlouho.

Večer utekl jako voda a chystali jsme se na kutě. S chutí jsem se zavrtala do peřin, Edita mě chytila za ruku a pošeptala mi do ucha:

„Zajtra večer starký nebude doma, a tak pôjdeme s chlapcami k potoku. Starká skoro zaspí a my môžeme v noci von.“

Ráno jsme vyprovodily dědečka a Edita běžela domluvit noční rande. Za chvíli byla zpátky, mrkla na mě, že je všechno v pořádku a domluvené, a pak už jsme se věnovaly babičce s tím, že večer bude pěkně unavená a usne jako pařez.

Babi chodí spát se slepicemi, a tak musíme taky. To je děs, sedm hodin a my s Editou v pyžamu klečíme v posteli a pod přísným babiččíným dohledem odříkáváme modlitby jako když bičem

mrská. Pak se babi modlí růženec a spokojeně usíná.

Je deset večer. S Editou vylézáme oknem a utíkáme k potoku, kde na nás čekají naši chlapci. Co se dělo tam, si nechám pro sebe. Vracely jsme se kolem půlnoci. Já se honem rozloučila a už jsem lezla oknem do pelíšku, abych se ponořila do snění. Už jsem skoro usínala, když mě probudil rachot jako prase a bábín řev, zloději!!!

Babi k nám vlétla celá rozevlátá ve svém lajblíku a spodničce, oči hrůzou vyvalené, hnala se k oknu, odkud se ozýval rachot a už držela zloděje za ruku. Až na to, že to byla naše Edula.

Ta naše koza totiž zapoměla na plech na okně, který děda ještě nepřišrouboval, a jak lezla domů, tak ho shodila.

Seděla na okně jako trestanec, babi ji držela za ruku a ječela:

„No, ty bosorka jedna, kde si bola?“

„Bola som na záchode, starká,“ kajícně špitla Edita.

„A na čo sú nám dvere?“

„Nechcela som vás zobudiť.“

„Jaj, ty klamárka jedna. S ktorým chalanom si bola? Pozri na Milku ako pekne leží v posteli! No počkaj, ty sviňa jedna, ako ťa dedo zrube. Zajtra sa vracia a tvoja riť bude ako fankla!“ Babča byla rozzuřená jako nikdy.

Strčila Editu do postele, lehla si mezi nás, každou čapla za ruku a do rána nás hlídala jako poklad. Já spokojeně spinkala, Edula ze strachu z dědy oka nezamhouřila, a babi? Ta nespala a modlila se celou noc za odpuštění hříchů své nezdárné vnučky.

Tamáš báči a Jano báči

„Jano, čítal si noviny?“ houkl Tamáš báči na svého bratra Janka.

„Nie. Už dávno také somariny nečítam, lebo mi po nich nechutilo, a keď som niečo zjedol, tak som dostal hnačku. Jaj, ale ma tak bolelo bruško, že mi Ila dávala obklady, aby som nezdochol od bolesti,“ odvetil Jano báči.

Chvíli bylo ticho, ale bylo vidět, jak to ve staré hlavě mého prastrýce Tamáše báčiho šrotovalo a jak moc se chce na něco zeptat.

„Nevadí, že si nečítal, ale mohol by si vedieť, kde sa berú tie krvavé beštie, čo tu vraj kradnú, znásilňujú, rozbíjajú všetko a vraj režu ľuďom aj hlavy. Hovorili chlapi v krčme a všetci sa boja, čo vraj s nami všetkými bude.“

„Áj, tak to ti straší v lebeni? My už budeme bradou hore ležať na cintoríne, tak to oser, bratček, a daj si pálenku, nech je ti lepšie,“ odpovedel můj dědeček Jano báči.

„Ty si ale sprostý somár. Ja chcem vedieť, čo tu bude, až skapem. Ty nie? Čo tvoje milovaná vnučka? Istotne ju tiež znásilnia a zabijú, a čo potom budeš robiť? Čušať a kukať?“ oprel se Tamáš báči na citlivou strunu mého dědy.

„No to nie! Ja im tak narežem, že poznajú, kto sú to Slováci a Češi. Milku dám pod zámok a nikoho k nej nepustím, ako že sa Jano Skala volám.“

„No, ty ju tak zachrániš,“ odfrkl si Tamáš báči a zasmál se bezzubou pusou. Pak si do ní strčil fajfku a do ruky pohár s borovičkou.

Ted' byl zase dědeček jak zařezaný a já jsem přemýšľala, jestli ho zase bolí břicho, nebo mě už vidí někde znásilněnou a bez hlavy. Dokonce si vzpomněl, co o tom četl.

„Joj, Tamáško, ja už viem, kde sa tu zjavili. To ich pozvala tá sviňa Merkelová. Hovorili o tom v telke. Vraj víta v Nemecku všetkých, čo tak prídu, lebo Nemci už nevedia robiť deti, a tak ich majú robiť tí utečenci. Hádam Nemci nie sú ani chlapi, ale kokoti drevení plechom obití. Čo teda robia, keď nie deti? Ja by som ich robil aj teraz, ale sto rokov je veľa. Ilona už deti mať nemôže.“

„Tak ty hovoríš, že deti tu budú robiť machometáci? Ale oni nemajú Boha ako my, ale akéhosi Alláha. Čo potom budú tie chúderky deti? Machometáni alebo katolíci? Možno evanjelici. No to som blázon. Keď chce tá baba Merkel chlapa, tak načo toľko čiernych opíc? Nech si kúpi dajakého mladého somára, a možno ju ojebe aj bez peňazí. Stačí jeden riadny chlap, a nie milióny. To ona chce, aby pojebali celú Európu. Tak to bude, Janko.“

Po chvílce ticha se ozvalo dvojhlasně:

„Nech zdochne sviňa špatná.“

Zamilovala se blbě

Přišel mi dopis a vypadal nějak divně, jakoby ho rozmazaly slzy. Byl od mé sestřenice Katky. Naléhavě mě volala, ať přijedu na Slovensko. To mi stačilo a víc jsem v tom nepátrala. Nakonec, omluvenku do školy si napíšu sama. Kdo by mi ji taky napsal? Jsem dospělá a naši se o mne nestarali. Ani když jsem byla dítě,

natož teď.

Horší to bude s prací. Budu si muset vzít náhradní volno a všechny přesčasové hodiny na to padnou, možná i nějaký den dovolené. Co se dá dělat, potřebuje mě, a tak pojedu.

Zařídila jsem si vše a třetí den už jsem seděla ve vlaku směr Dědulkov. Vlak jel strašně pomalu a čím jsem byla nervóznější, tím pomaleji se mi to zdálo. Tedy alespoň v mých očích.

Uf, jsem tady. Neobtěžuju se s čekáním na autobus, jdu na stop. Zním to tam a strach nemám. Jediná moje obava je, aby zastavilo opravdové auto a ne traktor nebo dokonce kůň. Hurá, je to motorka. Zastavil až u mne, sundal helmu a vykoukly rozesmáté oči mého Jožky.

„Už ťa čakám, dievčatko. Kade si utekala, že som ťa pri stanici márne hľadal? A už aj ma pobozkaj,“ stáhl mě k sobě Jožka.

„Kade... no po ceste. Katka ma volá a ja sa ponáhlam,“ zbytek slov zanikl při líbání.

S

edla jsem za Jožkova široká záda, přitiskla jsem se a už jsme vyrazili k nám domů. Vyložil mě u dědulky s babulkou, ale nikdo mě nečekal, protože jsem jim nenapsala, že přijedu. Chtěla jsem je překvapit a udělat jim radost. No tak jsem přelezla branku, hodila do venkovní kuchyňky bágl a už jsem znovu seděla za Jožkem. A místo jako Švejk na „Bělehrááááád“ jsem hulákala:

„Za Katkouuuuu!“

Za pár minut jsem byla u své sestřenice, zabušila na dveře – a ty se samy od sebe otevřely. Kruciš, tady straší? Moje kmotra vždy pečlivě zavírá. Ani ne tak proti zlodějům, jako proti mouchám. Chtěla být moderní, a tak síťovaná vrátka nechtěla, a teď se zlobí na chudáky mouchy a pronásleduje je víc než vlaštovky. Prošla jsem chodbou a namířila si to rovnou do kuchyně, kde většinou někdo byl. Měla jsem pravdu. Seděla tam moje kmotra a koukala zadumaně před sebe.

„Krsná mama, to ma ani neprivítaš?“

„Jaj, Mária, kde si sa tu vzala? Ani si nenapísala a dedo nič nehovoril,“ líbala mě moje kmotra, zásadně mě oslovující Mária. Je to moje druhé jméno, které jsem dostala při křtu, jmenují se tedy po ní.

„Nemohol, lebo som ani jemu nepísala. Chcem ich prekvapiť, krsná mama.“

„Aby babku šlak netrafil,“ přisadila si, protože ty dvě se moc nemusely.

To je ale hodně slabé slovo, nemusely. Babulka nikdy neodpustila svojí snaše, že svedla jejího chudáčka synáčka a on se musel v osmnácti ženit. Kmotře bylo v té době šestnáct a nic moc neuměla. Však taky byla ještě hodně mladá. Že u toho byli oba, babulka nějak nechtěla slyšet. A říct jí nahlas, že si dědulku brala taky v šestnácti, si nedovolil vůbec nikdo.

„Krsná mama, a kde je Katarína? Rada by som ju pozdravila.“

Kmotra dostala nepopsateľný výraz, nadechla se, jako by se chtěla udusit.

„Ani mi o tej svini nehovor. Vieš, akú hanbu nám robí? Nos zo dverí vystrčiť nemôžem, tak sa hanbím. Že som ju nezadusila, keď sa narodila. Boh nás všetky ztrestá!“ plakala a ječela dohromady.

Zírala jsem na ni jako blázen. Nikdy nebylo nad Katku – a najednou by ji vlastní matka snad přerazila, kdyby to šlo.

„Bože môj dobrý, ako to rozprávate o vlastnej dcére! Čo porobila také strašné? No hovoríte, krsná mama, lebo šľak tračí mňa a nie babulku,“ třepala jsem s ní, aby se vzpamatovala.

„Zaľúbila sa sviňa.“

„No a? Však je dost stará a môže sa vydávať. Čo tu robíte taký cirkus?“

„Len počúvaj, do koho. Ona sa chce vydať za Árpyho!“ teatrálně padla na židli a slzy se jí koulely po tvářích.

Znala jsem Arpáda velmi dobře a nic jsem nechápala. Hodný kluk, vystudoval na zemědělské škole a vždycky na Katku koukal jako na obrázek. Dalo se čekat, že z toho bude láska jako hrom.

„No a čo vám vadí? Majú sa radi, tak im požehnajte a dožičte im ich lásku.“

„Ty si celkom osprostela! Nemôže sa zaňho vydať. Je to kalvín a ona katolíčka. To nedovolím ani ja, ani jeho rodičia!“

„Boha jeho, vy ste hádam rozum potratili! Čo tam po tom.“

Kmotra vstala jako královna, postavila se proti mně celá načepýřená.

„Nie! Len cez moju mŕtvolu!“ a odešla.

Pokrčila jsem rameny a šla hledat Kačku. Našla jsem ji za domem, seděla u pole s kukuřicí a četla. Lépe řečeno, držela knížku.

„Ahojky, Katarínka. Nepýtam sa, ako ti je, lebo všetko mi povedala krsná mama. Čo tu ľudia osprosteli? A čo na to Árpy a jeho rodina, keď tvoja mama rozum potratila?“ ušetřila jsem sestřenici vysvětlování.

„Ahojky, Milka, ani jeho rodina nesúhlasí a už mu aj naši nevestu. Ja skočím pod vlak!“ plakala mi na rameni.

„Kam by si skákala? Ved' tu ani koľaje nemáte. Musela by si do Levíc!“ s chutí jsem se zasmála, ale pak se mi jí zželelo.

„No tak sa zoberte bez nich a bežte žiť do mesta.“

„Bez požehnania? Kde si dala rozum, Milka? Také manželstvo by nebolo šťastné. Ja sa nevydám a bude zo mňa stará dievka.“

Zbytečně jsme s dědulkou domlouvali rodičům jak Árpyho, tak Kataríny. Jeho rodiče souhlasili, když Kačka přejde na kalvínskou víru a moji kmotrovci chtěli totéž od Árpyho. Tvrdé selské palice nikdy neustoupily a mladí neměli tolik síly, aby se vymanili ze zvyků a lásku si obhájili.

Dobře to řekl Tamáš báči:

„Chodte všetci do riti. Keby sa tak ľúbili, utečú. A keď sa ľúbia a nemajú silu sa vzoprieť, tak si tú lásku nezaslúžia.“

Moje něžná sestřenice se nakonec vdala za katolíka podle tradic. Árpy si vzal kalvínu, ale v srdci už jim zůstal trn, vzpomínka, a představy a sny, jaké by to bylo, keby sa vzali.

Smutek

Je mi smutno a pomoc je tak daleko, že lidské míry k tomu nestačí. Přesto bych šla bosky a dny nepočítala, jen abych si na chvíli odpočinula v té známé ochranné náruči mého dědečka. Zabouchala bych na vrátka, on by mi přišel otevřít, usedl by ve světnici na svoje místo a já k jeho nohám. Unavenou hlavu bych si položila zase na kolena a jeho ruka by mě ukolébala do klidu a spánku bez děsivých nočních můr.

Možná by ukápala nějaká ta slza a hned by se ozval dědečkův hlas:

„Milka moja, proč pláčeš? Svět je takový, jaký je. Jednou bílý, jednou černý a potom něco mezi tím. Tak to je, co svět světem

stojí, a žádný člověk to nezmění. Můžeš snít, ale bude to jen sen.“

Usměje se na mě a já znovu zavřu oči a nechám se jen kolébat.

Všechno má svůj konec, a když jsem znovu otevřela oči, byla pryč světlice i dědeček a já sama se svými touhami a sny. Šla bych, ale jak se jde do ráje? Kdybych to věděla, šla bych bez ohlednutí si pro pomoc a pro radu jako malá. Nechal mě tu samotnou a někdy bezradnou, a já bych potřebovala se vyplakat a opřít se o pevné rameno.

Přesto mi pomohl. Vzpomínání spustilo zadržovaný pláč a na duši je úleva. Slzy odplavují kal a už zas myšlenky proudí hlavou. Když se pláče tím pravým, bolavým až ze dna duše a velkého smutku, tak po tvářích kanou vřelé slzy, dělají na tváři mokré stružky a vzápětí osychají a místa po nich jsou náhle chladivá. Tváře studené, slzy ztracené. Oči vyschly a to je nejhorší, co znám. Mít potřebu plakat a nemít co. Oči se rozpálí a není je čím zchladit. Co bych za to dala, aby mi z očí zase padaly ty perlové slzičky – jinak mi v očích zůstane už napořád jen ten řezavý, pálivý prach.

A hele, jedna slzička se mi zachytila na nehtu. Pod světlem se zatřpytila ta drobounká perlička a mně se plní oči dalšími, jako by je ta mrňavá na nehtu zavolala, a mně je už zase dobře. Omytá vzpomínkami a pláčem ze slziček zvedám hlavu a jdu dál.

Les

Moji slovenští předci byli vždy hluboce věřící, zatímco moravští byli ateisté. Žila jsem mezi nimi a často přemýšlela, co je a co není pravda. Četla jsem Bibli a vzápětí sáhla po naučné

literatuře. Přiznávám, že jsem měla v hlavě pořádný zmatek. Rozum mi říkal, že Bůh neexistuje, ale duše mi našeptávala, že něco tam je. Něco, čemu nerozumíme... nebo je to jen lidská berlička, jak se nebát definitivního konce?

Proč je člověk tak jiný? Žádný jiný tvor neumí tvořit hudbu, skládat slova do poezie, malovat úžasné obrazy. Ale žádný jiný tvor také není tak krutý. Zvířata zabíjejí, někdy se nám to zdá kruté, ale lidské vynalézavosti v mučení a ničení nedosahují. Jen člověk dokáže zabít pro peníze, slávu a moc. A zároveň jen člověk vydrží i kruté mučení, aniž by zradil své ideály.

Co nás žene kupředu? A co vlastně chceme od života? Jak moc jsme jiní než všechno živé kolem nás?

Když se moje babulka chystá do kostela, vyoblékaná co nejlépe, cestou se zastaví pro tetu Maru. Ta kdysi velmi milovala svého chlapce a on zůstal navždy v hlíně na italské frontě. Teta Mara se nikdy nevdala, už se nepodívala s láskou na jiného. Všechnu svou lásku věnovala Bohu a mrtvému snoubenci.

Stojím před kostelem a pozoruji, s jakou nadějí a láskou jdou lidé dovnitř a zdraví se krásným:

„Pochválen buď Ježíš Kristus.“

„Až na věky amen.“

Já se nedokážu dívat na kostel jako na svatostánek. Vidím v něm spíš krásnou stavbu, umělecké dílo. Můj svatostánek je jinde. Tam, kde útěchu hledal i můj dědulka v lese.

Když mě kroky zavedou do plic naší modré planety, do lesa, mám pocit, že vstupuji do chrámu Páně. Je tam ticho a chládek

jako v kostele. A stejně jako tam, i tady jsem blíž k něčemu, o čem pochybuji, ale moc si přeji, aby to existovalo pro nás všechny.

Mé myšlenky přeruší jen bzučení horlivého hmyzu, který pilně poletuje a pracuje. Naplňuje přísloví „pilný jako včelička.“ Pak se rozezpívá pták a vítr v korunách stromů se vesele přidává. Je to jako varhanní koncert. Živý tak, až píchne u srdce, kolik života je všude kolem.

Vcházím do krajiny snů a přání. Na zelené louce se houpám v polospánku, a do zavřených víček se mi opírá nezbedný sluneční paprsek. Zahodím myšlenky, co bolí, a jdu tam, kde je místo pro život.

Les mi mává větvemi a zve mě do svého lůna, k načerpání síly, odvahy a klidu. Vůně lesa mě šimrá v chřípí. Srdce už nemá to splašené tempo, co tolik bolí. V pěsti drtím hrst hlíny s trávou, chci ji cítit. Na oči si přiložím lístky z chudobky, abych viděla.

Hladím kmen stromu oběma rukama. Nepřemýšlím nad ničím. Obejmu ho. Přitisknu se k drsné kůře a беру si sílu, kterou mi dává. Chlácholí mou bolavou duši. Tuší, jak moc bolí rány od života, zasypané štiplavou solí. Vymývá je a zve mě do svého nitra. K sobě. Rozplynu se v jeho objetí a cítím krásné sepětí. Jsem jeho součástí. A on je můj.

Mám v sobě lásku k lesu i všemu živému. Nedám mu zahynout. Slibuji mu ochranu a lásku, protože on je můj a já jsem jeho. Les je Boží chrám. Stojí tu celé věky. Statný, krásný, nepokořený. Ochránce života.

I Ježíš Kristus kázal pod širým nebem.

Na co jsou kamenné kostely, když venku jsem Bohu blíž?

Tam mám naději, že jednou spatřím to, co celý život hledám.

Tady jsem doma

Jdu pomalu cestičkou mezi lány žlutého obilí. Těžké klasy se kloní a vlní ve větru. Neodolám, vztáhnu ruku mezi ně a to těžké zlato mi protéká mezi prsty. Je to, jako by mě hladila matička Země a tiše mi vyprávěla o všech krásách světa. Jdu pomalu, jen co noha nohu mine, a vnímám kolem sebe tu krásu, která ve mně vyvolává pocit štěstí a lásky k domovu, k místu, kde jsem se narodila a žila. Nikde ani živáčka, jen já, klasy zlata, vítr ve vlasech a sluneční paprsky na tváři. Slunce mě hladí a líbá na unavené čelo, které se jakoby bojí, že to kouzlo pomine. Ticho jen občas naruší ptačí zpěv. Zpívají si jen tak pro radost a já mám pocit, že mě učí žít a radovat se. Prostě jen tak.

Mám před sebou jediný kopec v celém širokém okolí, a tak stáčím své kroky ke kulaté homoli, která mě zve na svůj vrcholek. Stojím na samém úpatí a něžné bílé břízky mě hladí a šeptají své pozvání:

„Pojď dál, stoupej výš a potom uvidíš, jaká krása na tebe čeká – až se sama příroda leká, aby té krásy a lásky na tebe nebylo příliš.“

Jdu dál, stoupám výš, teplo větru na mě dýchá svůj voňavý dech. Potlačím tichý vzdech a jdu až na vrchol. Větve břízek se přede mnou rozevřou a já stojím před loukou posetou květinami, které mě zvou k tanci. Zouvám si botky a jen tak bosky běhám a tančím po louce. Doprovází mě zpěv ptáků a šumění větví. Pak bez dechu klesám do náruče louky, abych si

odpočinula. Moje ruka sklouzne podél těla a najednou ji chladí voda. Matka příroda mě zavedla až ke své studánce, co se na slunci třpytí jako rybí šupina. Tak krásná – a přitom v ní je i temnota, hloubka a tiché pozvání ke koupeli:

„Pojď za mnou, děvče, a smoč v mé vodě své ruce. Má voděnka tě osvěží a smutné srdce vyléčí.“

Nořím ruce až po lokty do vody a nechávám se omývat. Je mi, jako by mě pomalu uzdravovala. Klesají mi víčka únavou, a tak lehám vedle ní, stočená do klubíčka spím a nechávám k sobě přijít ty nejkrásnější sny.

Probudí mě až brzký ranní chlad, obloha je ještě temná a miliardy hvězd se právě ubírají ke spánku. Jejich krása mě naposled potěší. V těle mám sílu, že bych mohla skály lámat. Protahuji se, usměju na svůj odraz ve studánce a rozbíhám se kopcem a lány obilí.

Sotva popadám dech, když v dálce vidím drobnou postavičku a srdce mi napoví, kdo to je. Můj dědeček. Chudáček starý. Zase hledá svou vnučku, i když dobře ví, kde jsem a že se se sluníčkem vrátím jako ranní rosa. Utíkám dědečkovi vstříc a mávám mu na pozdrav. Vidím, jak si rukou cloní oči a hledá mě. Zastavil se na cestě mezi lány obilí a čeká. Jen chvilinku a jsem u něj. Chová mě v náručí jako maličkou.

„Milka moja, bola si pri studánke?“

„Bola som si, apapko, zobrať silu a zbaviť sa ťarchy na duši. Nebojte sa o mňa. Už mi je dobre,“ usmála jsem se na dědulku, zavěsila se mu do lokte – a spolu jsme pomalu šli cestou známou, tam, kde oba říkáme:

„Chvála Pánu Bohu, jsme doma.“

Vzpomínka na Vánoce

Jemné chřípí se zachvělo a nasálo do sebe vůni purpury, jen tak pohozené na sporáku, na kterém vařili dědeček a babička. S vůní purpury ožily vzpomínky mladé holky, někde hluboko ve mně. Usedla jsem na stoličku, ale hlavu dědečkovi na kolena už jsem si položit nemohla. Ta jistota bodla jako ostrá dýka a duší projela ta známá bolest, která se objevuje pokaždé při vzpomínce na dědečka.

Vánoce... a já cítím zelňačku, boží milosti a další dobroty, které za chvíli babička rozloží na vánočně prostřeném stole. Na sváteční míse voní jablka a hrušky, doplněné vlašskými ořechy. Všechno to vyrostlo na jejich zahradě a v komoře čekalo, až je babička zástěrou naleští a položí na stůl.

Moji staroušci se oblékli jako do kostela, a s rozněžnělým obličejem zasedli ke stolu, tak jako spoustu let předtím a pomodlili se k Bohu. Po večeři nám dědeček rozkrojil jedno jablíčko, aby zjistil, jaké bude naše zdraví. Vyloupal ořech, aby viděl, jaké je jeho jádro. A pak mě babička nutila házet střevíčkem a já se pokaždé modlila, aby špička směřovala dovnitř domku.

Když bylo po jídle, smetli jsme zbytky, nachystali další dobroty a pak jsme spolu nakrmili sad i zvířata. Nakonec jsme se společně posadili do světnice, kterou ozařovaly jen svíčky. Babička si tiše prozpěvovala, dědeček si zapálil cigaretu a potichu mi vyprávěl svoje příhody z mládí.

Vánoce zakončila půlnoční mše v místním kostelíku.

Při vzpomínání jsem usnula, ale vzbudilo mě něco známého. Kromě purpury jsem cítila dědečkovu vůni – a jemný větřík si pohrával s mými vlasy, jako by na mě někdo foukal. Dědeček mě opět navštívil... a já jsem poděkovala Bohu za jeho vánoční dar.

Motýl

Na rameno mi usedl motýl. Neodvažuji se pořádně dýchat. Povlává barevnými křídly a s jeho závany mi do duše padá klid. Pomalu otáčím hlavu, abych se podívala, proč ruší moje rozhodnutí. K mému úžasu neodlétá, ale něžně se zvedá, křídly mi pohladí tvář, pak usedne do mých větrem rozcuchaných vlasů.

Sedí na nich jak nádherná, živá spona, co mi ji na chvíli zapůjčila matka Země. Přes oči mi spadne barevná opona, když motýl křídly proti slunci zamává.

Pomalu klesám do vysoké trávy, uléhám na záda a můj barevný společník usedne na moje čelo. Snad se mu ode mě nechtělo – a tak oba odpočíváme v pozdním odpoledni, v nehybném tichu uprostřed přírody.

Snad je to jen dílo náhody... nebo znamení? K mému sluchu přichází šumění větru – a jako bych mezi tím slyšela hlas.

Nabývá na síle a šeptá mi něžně do ucha:

„Milko moje, ještě nedozrál čas.“

Jen jeden jediný člověk na světě mě oslovoval tak něžně – Milko moje.

„Dědečku, proč ještě nedozrál čas?

Když slyším tvůj hlas, tak touha má se rozhoří jasným plamenem.

Kdo chce, ať po mně hodí kámen – syta jsem pohádek i života. Ta jiskra, co ve mně už jen matně blikotá, stačí jen dech jemný... a zhasne plamínek bezcenný.“

„Nic není bez ceny. Není ti dáno sama rozhodovat, zda jít či zůstat.

Zde u mne ještě pro tebe není místo i když jsi si jista, zahleď se do duše... a tam objevíš pochyby.“

„Já nepochybuji, dědečku, o své síle a chuti odejít. Ani strach necítím, nic zlého v odchodu nevidím. I trpící zvíře uspíme, ať se netrápí, tak proč můj život se nezkrátí, když chci a toužím odejít?“

„I tvoje hodina přijde. A já budu čekat tady a ty si splň svoje úkoly na zemi. Teprve potom budeš mít volnou cestu, jít andělům za nevěstu.“

Motýl mě naposledy políbil svými křídly a zamířil k modrému nebi. Zvedám se ze země a své kroky stáčím k domovu. Jdu... ale radost necítím. Jen tíhu v ramenou, ale vím, musí se žít.

Myšlenky

Hlavou se mi honí myšlenky, přání, a sem tam se zasním a doufám, že myšlenky zmizí. No, nemizí. Vyžadují odpovědi a já na to nechci být sama. Vzala jsem si v práci dovolenou a svým zestárlým autem jsem si to namířila směrem Levice, do náruče dědečka a babičky, abych si nechala pofoukat bolavou hlavu.

Cesta ubíhala příjemně, protože jsem se soustředila na silnici a myšlenky přestaly otravovat. I tak cesta uběhla docela rychle a těch pár hodin bylo jako nic. Tak to vždycky je, když se těším domů.

Přijela jsem docela pozdě, protože když je tma, staroušci zalézají do peří. Je na ně Boží pohled. Postel je široká asi metr, ale oni na ní spí spolu celý dlouhý život. A to dědeček musí přetrpět každý večer babiččin růženec. Teda on říká přetrpět, ale já si myslím, že to má jako ukolébavku, protože když babička skončí, dědeček už zařezává – a to zase spolehlivě uspí babičku.

Ještě se svítilo, když jsem dorazila, a dědeček mě asi cítil i zpoza dveří, protože jak jsem sáhla na kliku, dveře se rozlétly a už jsem byla u dědečka v náručí, a pod paží se mi vmáčkla babička, která začala ronit slzy jako hrachy.

„Nerevaj, starká, lebo Milka utečie,“ smál se posledními zuby a tahal mě do sednice a za mnou vlála babička.

Hned otevřela kredenc, nalila borovičku, ukrojila chleba a přidala hrníček se sádlem. Sedli jsme ke stolu a povídali, dokud babička nezavelela:

„Tak hybajte do postele. Aj zajtra je deň,“ zívla a my jsme ji jako vždy poslechli.

Ráno jsem si přivstala, protože jsem věděla, že na mě bude čekat dědeček, a půjdeme spolu na ranní procházku a povídání jen nás dvou. Už čekal u snídaně a za chvíli jsme si to namířili na Čudo. Krásná procházka hájem, kde ráno nikdo není.

„Apapko, povedz mi. Načo sú nám dobré myšlienky, keď sa nenaplnajú? Stále sa derú von z hlavy, ale je to také nebezpečné, hádam tvoja flinta nebola také strašná. Ved' vieš, volačo sa povie a razom ľudia hovoria, aby som čušala. Tak som si navykla mlčať a myšlienky v sebe ukrývať, ale to nie je dobré. Myšlienky sú na to, aby sme o nich hovorili, aby nás spojovali a nie naopak. Tak sa pokúšam mlčať, ale pak jsem celá chorá a smutná. Apko, čo mám s nimi robiť?“ vychrlila jsem na svého dědečka jedním dechem a čekala na radu.

Dědeček se zamyslel a pak začal pomalu, jakoby pro sebe, mluvit:

„Milka moja, ty si vybrala toľko cesty sem ku mne, ale na toto ti nikto nevie odpovedať. Každý sám v sebe si upratuje a myšlienky poprehadzuje. Kto je múdry, býva smutný. Len nemúdry sa stále smeje.“

Zbytek cesty jsme zůstali pohrouženi do myšlenek a uklízeli si v nich.